

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA EKONOMIKY A MANŽMENTU**

1130192

**VÝVOJÓVÉ TENDENCIE V OBCHODOVANÍ
NA KOMODITNÝCH BURZÁCH**

2011

Ľubica Geršičová

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
FAKULTA EKONOMIKY A MANŽMENTU

VÝVOJOVÉ TENDENCIE V OBCHODOVANÍ
NA KOMODITNÝCH BURZÁCH

Bakalárska práca

Študijný program:	Obchodné podnikanie
Študijný odbor:	6262700 Obchodné podnikanie
Školiace pracovisko:	Katedra marketingu
Školiteľ:	prof. Ing. Mária Hambáľková, CSc.

2011

Eubica Geršičová

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Ľubica Geršičová vyhlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Vývojové tendencie v obchodovaní na komoditných burzách“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre, 4. mája 2011

Ľubica Geršičová

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa rada pod'akovala pani prof. Ing. Márií Hambáľkovej, CSc. za odborné vedenie, tolerantný a flexibilný prístup, cenné rady a pripomienky, ktoré mi pomohli pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt (v štátnom jazyku)

Cieľom bakalárskej práce je posúdenie vývojových tendencií obchodovania na komoditných burzách na Slovensku. V prvej časti práce sú vysvetlené základné princípy fungovania burzy, druhy burzových obchodov, ktoré sa členia z viacerých hľadísk a burzové indexy, ktoré sú nástrojom merania pohybu cien akcií, preto sú nevyhnutnou súčasťou každej burzy. Vlastná práca je zameraná na popis historických medzníkov vo vývoji komoditnej burzy na Slovensku a priblíženie fungovania súčasnej slovenskej komoditnej burzy vrátane systémov obchodovania. Taktiež sú rozpísané komodity, s ktorými je možné obchodovať na hlavnom trhu, vedľajšom trhu a prostredníctvom aukčného systému. Posledná časť je zameraná na cenový vývoj súčasne obchodovaných komodít.

Kľúčové slová: komoditná burza, komodity, burzové indexy

Abstrakt (v cudzom jazyku)

The Bachelor Thesis goal is arbitration of trends on the commodity exchanges in Slovakia. The first part of the work explains the basic principles of existence of commodity exchange, types of exchange transactions that are classified in many ways and the stock indexes, which represent indicators for measurement of movement the prices of shares, therefore there are an essential part of any exchange. The second part of work is focused on describing the historical milestones in the development of commodity exchange in Slovakia and Slovak approach functioning commodity exchange, including trading systems. They are also described commodities which can be traded on the capital market, secondary market and via the auction system. The last section is oriented on the price trends of commodities traded at the present time.

Keywords: commodity exchange, commodities, stock indexes

Obsah

Úvod	6
1 Súčasný stav riešenej problematiky	8
1.1 Podstata komoditnej burzy a podmienky jej fungovania	8
1.2 Druhy burzových obchodov	15
1.3 Burzové indexy.....	17
2 Cieľ práce	23
3 Metodika práce	24
4 Vlastná práca	25
4.1 História komoditnej burzy	25
4.2 Charakteristika Komoditnej burzy Bratislava	26
4.3 Súčasný obchodovaný komodity a ich cenový vývoj	33
Záver	40
Zoznam použitej literatúry	42
Prílohy	45

Úvod

K najdôležitejším prvkom dobre fungujúcej ekonomiky patrí rozvinutý kapitálový trh, a teda aj burza. Obchodovanie na burze prináša istotu, plynulú a efektívnu spoluprácu.

Vývoj búrz prešiel najmä v posledných desaťročiach rôznymi etapami. Medzi základné trendy, ktoré ovplyvňujú činnosť búrz zaradujeme globalizáciu, elektronizáciu, privatizáciu búrz, inovácie burzových obchodov a technologický rozvoj. Burzový trh sa postupom času začína transformovať na globálny celosvetový investičný priestor. Informácie sú verejne dostupné a poskytujú dokonalý prehľad o vývoji cien. V dôsledku globalizácie burzového trhu sa neustále znižujú cenové rozdiely v jednotlivých krajinách či regiónoch a prežiť dokážu len burzy, ktoré sú schopné prispôbovať sa neustále sa rozvíjajúcemu sa trhu.

V poslednom období jednotlivé burzy medzi sebou čoraz viac spolupracujú, s cieľom ovládnuť daný trh. Z toho dôvodu burzy v niektorých menej rozvinutých krajinách strácajú svoj vplyv, nakoľko investori vyhľadávajú veľkých a silných partnerov oveľa častejšie, ako menšie regionálne burzy.

Medzi nezanedbateľné vplyvy vo vývoji búrz patrí samozrejme aj hospodárska situácia vo svete, finančná kríza, vojny a nepokoje, ktoré vyvolávajú neistotu na burzovom trhu.

Hoci vývoj búrz vo svete je výrazný, hlavným dôvodom prečo stále existujú je fakt, že reprezentujú miesta, kde sa stretáva ponuka s dopytom.

Burzovníctvo na Slovensku nemá až takú bohatú históriu, ako v iných, rozvinutejších krajinách. Vývoj slovenských búrz sa začína datovať od medzivojnového obdobia, v povojnovom období sa činnosť vtedajších búrz končí a následne pokračuje až v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. V súčasnom období sú stále ľudia žijúci v tejto krajine aj napriek všetkým výhodám konzervatívnejší, čo sa týka obchodovania na burze, kdežto v západnejších krajinách je obchodovanie na burze bežnou súčasťou života mnohých ľudí.

Teoretická časť tejto práce je venovaná burze ako celku, objasňovaniu podstaty burzy a podmienok jej fungovania, ako aj rôznym typom burzových obchodov. Neodmysliteľnou súčasťou búrz sú burzové indexy. Pováčšine si každá burza vytvorí

svoj vlastný index, ale existujú aj svetovo uznávané indexy. Práve týmto sa venuje tretia kapitola teoretickej časti.

Problematike historického vývoja burzovníctva na Slovensku sa venuje prvá kapitola praktickej časti. Druhá kapitola je zameraná na objasnenie podstaty fungovania komoditnej burzy na Slovensku. Charakterizuje organizačnú štruktúru, systémy obchodovania a komodity s ktorými je možné obchodovať prostredníctvom burzy. Posledná časť sa venuje súčasne obchodovaným komoditám slovenskej burzy a analýze ich cenového vývoja v posledných troch rokoch.

1 Súčasný stav riešenej problematiky

1.1 Podstata komoditnej burzy a podmienky jej fungovania

Súčasná situácia v ekonomike je spojená s neustálym zvyšovaním cien tovaru. Komoditné burzy sa stali nezastupiteľnou súčasťou trhu práve z toho dôvodu, aby obmedzovali riziká spojené so zvyšovaním cien tovarov. Obchodovanie na komoditnej burze sa považuje za vysoko spoľahlivé a dostupné na celom svete.

Baláž, P. a kol. (2005) definujú burzu ako centralizovaný, verejný a regulovaný trh, pričom centralizuje ponuku a dopyt na jedno miesto a v rovnakom čase.

Podľa **Musílka, P. (1991)** je burza trhom na tovar, ako každý iný trh, ale v dôsledku kvalifikácie návštevníkov, koncentrácie obchodov na nej a rozsahu obchodov sa stala trhom vrcholným.

Veselá, J. (2005) uvádza, že burza je sekundárnym trhom, kde sa obchoduje so zvláštnym druhom tovaru a za špecifických presne vymedzených podmienok.

Podľa **Rivala, P. (1991)** je burza jedným z pilierov trhovej ekonomiky bez ktorej sa nemôžu rozvíjať väčšie akciové spoločnosti. Lebo len takto, organizovaným predajom účastín, získavajú nutný kapitál.

Leščišin, J. Gazda, V. Bajus, R. (2007) definujú burzu ako právnickú osobu, ktorej úlohou je organizovať trh, t.j. sústreďovať ponuku a dopyt po zastupiteľnom tovare a umožňovať záujemcom obchodovať s týmto tovarom za štandardizovaných podmienok.

Komoditná burza je zvláštnym miestom obchodným miestom, na ktorom sa sústreďuje dopyt a ponuka zastupiteľného tovaru hromadného charakteru, ktorého vlastnosti sa dajú vyjadriť vzorkami, normami, popisom a pod., a preto tento tovar nie je na burzách fyzicky prítomný. Takto definuje komoditnú burzu **Baláž, P. a kol. (2005)**.

Charakteristické znaky komoditnej burzy sú:

- obchody sa uskutočňujú pravidelne na určitom mieste a v určitom čase
- musia byť dodržané štandardizované podmienky obchodovania
- obchoduje sa so zastupiteľným tovarom, ktorý nie je fyzicky prítomný na trhu
- počet ôsob, ktoré sú oprávnené obchodovať na burze je obmedzený
- informácie o cenách, množstve a termínoch dodania sú verejne dostupné

-
- v porovnaní s mimoburzovým trhom sú sprostredkovateľské náklady nižšie

Podľa **Koubu, J. (2007)** existuje päť podmienok, ktoré musia byť splnené, aby bola činnosť komoditnej burzy úspešná. Prvou podmienkou je **existencia veľkého fyzického trhu v danej komodite** koncentrovaná na jedno prípadne viac miest, pričom všade platí rovnaká cena pre obchodovanie s určitou komoditou. Druhá podmienka je **štandardizácia tovaru** podľa kvalitatívnych parametrov a množstva. **Cenová transparentnosť** je treťou podmienkou úspešného obchodovania na burze. Pod týmto pojmom rozumieme zverejňovanie cenových kotácií širokej verejnosti prostredníctvom telekomunikačných agentúr, vydávaním kurzových lístkov alebo na obrazovkách pre priamych účastníkov obchodovania. Cenové kotácie sú rešpektované všetkými obchodujúcimi a podľa nich sa vyrovnávajú vzájomné pohľadávky a záväzky. Štvrtou podmienkou je **likvidita trhu**, čo znamená, že široký okruh účastníkov trhu zaručuje pravidelný objem obchodov. Poslednou podmienkou nevyhnutnou pre realizáciu burzových obchodov je **možnosť rýchleho vyrovnania pohľadávok a záväzkov** prostredníctvom clearingového centra. Clearingové centrum realizuje a kontroluje obchody uskutočnené na burze, stanovuje práva a povinnosti predávajúcich a kupujúcich a garantuje splnenie všetkých náležitostí v zmluve.

Každá komoditná burza má svoju vlastnú organizačnú štruktúru. **Zákon č. 92/2008 Z.z.** vymedzuje základné orgány komoditnej burzy, a to:

- valné zhromaždenie,
- burzová komora,
- dozorná rada,
- generálny sekretár.

Najvyšším orgánom komoditnej burzy je valné zhromaždenie, ktoré je tvorené všetkými akcionármi a rozhoduje o najdôležitejších otázkach rozvoja burzy. Valné zhromaždenie sa koná minimálne jedenkrát ročne a podľa **Zákona č. 92/2008 Z.z.** je schopné uznávať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina akcionárov. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných akcionárov, ak tento zákon alebo stanovy nevyžadujú kvalifikovanú väčšinu.

Zákon č. 92/2008 definuje pôsobnosti valného zhromaždenia nasledovne:

- schvaľovať stanovy a ich zmeny na základe predchádzajúceho súhlasu ministerstva,
- prijímať štatút a poriadok rozhodcovského súdu a ich zmeny,
- voliť a odvolávať členov burzovej komory a členov dozornej rady,
- voliť a odvolávať členov rozhodcovského súdu,
- rozhodnúť o zrušení burzy a navrhnúť osobu likvidátora,
- rozhodovať o iných veciach určených stanovami alebo právnym predpisom,
- rozhodovať o zvýšení alebo znížení základného imania a o použití majetku,
- schvaľovať riadnu účtovnú závierku, mimoriadnu účtovnú závierku alebo konsolidovanú účtovnú závierku a rozhodovať o rozdelení zisku.

Štatutárnym orgánom komoditnej burzy je burzová komora, ktorá sa skladá najmenej z piatich členov. Podľa **Zákona č. 92/2008 Z.z.** členom burzovej komory môže byť len fyzická osoba staršia ako 21 rokov, ktorá osobnými vlastnosťami a odbornou spôsobilosťou zaručuje riadny výkon funkcie.

Pôsobnosti burzovej komory vymedzuje Zákon o komoditnej burze, avšak medzi základné pôsobnosti zaraďujeme:

- rozhodovanie o prijatí alebo vylúčení členov burzových výborov a generálneho sekretára,
- rozhodovanie o mieste a čase konania burzového zhromaždenia,
- zabezpečovanie vedenia účtovníctva a výber audítora ,
- navrhovanie burzových pravidiel, zmien stanov a navrhovanie opatrení zabraňujúcim vzniku ohrozenia činnosti burzy.

Na čele burzovej komory je predseda burzovej komory, ktorý môže byť vždy len jeden a ktorý koná v mene komoditnej burzy a burzovej komory, riadi jej činnosť a zodpovedá za dodržiavanie pravidiel.

Kontrolným orgánom komoditnej burzy je dozorná rada, ktorá sa skladá najmenej z troch členov, pričom jeden z nich je jej predseda. Základnou úlohou dozornej rady je podľa **Zákona č. 92/2008 Z.z.** dohliadanie na hospodárenie

komoditnej burzy, na činnosť burzovej komory a na dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, stanov a burzových pravidiel.

Generálny sekretár je volený burzovou komorou, je riadnym zamestnancom burzy a medzi jeho pôsobnosti patrí najmä pripravovanie podkladov a uverejňovanie záverov zo zasadnutia burzovej komory a riadenie administratívy, najmä účtovníctva.

Obchodovania na burze sa nemôže zúčastniť hocikto. Dohadovať alebo uzatvárať obchody môžu len osoby, ktoré sú na to oprávnené. **Kouba, J. 2007** vo svojej publikácii rozdelil **účastníkov na burze** na priamych a nepriamych.

Priami účastníci burzového obchodu sú účastníci, ktorí obchodujú na vlastný alebo na cudzí účet a sú povinní dodržiavať všetky povinnosti a právne normy súvisiace s obchodovaním na burze.

Kouba, J. (2007) rozdelil priamych účastníkov komoditného burzového trhu na základe ich funkcie a právomoci do nasledujúcich kategórií:

- *floor broker (FB)* – je fyzická osoba, ktorá pod svojím menom ale na cudzí účet uskutočňuje burzové obchody,
- *floor trader (FT)* – je fyzická osoba, ktorá uskutočňuje burzové obchody pod svojím menom a na svoj účet,
- *futures commission merchant (FCM)* – je obvykle právnická osoba, označuje sa tiež ako *commission house* alebo *brokerage house*, ktorá zaisťuje kúpu a predaj burzových obchodov svojim klientom a má právo od nich prijímať finančné prostriedky,
- *introducing broker (IB)* – je fyzická alebo právnická osoba, ktorá zaisťuje kúpu alebo predaj burzových obchodov svojim klientom, ale nemá právo od nich prijímať finančné prostriedky,
- *commodity trading advisor (CTA)* je fyzická alebo právnická osoba, ktorá svojim klientom radí s nákupom alebo predajom burzových kontraktov,
- *commodity pool operator (CPO)* – je fyzická alebo právnická osoba, ktorá za účelom nákupu alebo predaja na burze zhromažďuje finančné prostriedky od svojich klientov do finančného fondu,

-
- *associated person (AP)* – je fyzická osoba, ktorá je zamestnancom commission house, introducing broker, commodity trading advisor alebo commodity pool operator a ktorá zaisťuje a dohliada na uskutočňovanie nákupu alebo predaja.

Nepriami účastníci burzového obchodu nemajú fyzický prístup na burzu, nemôžu uzatvárať burzové obchody, ale môžu sa zúčastňovať burzového obchodu ako investori, ktorí chcú nakúpiť alebo predáť a na realizáciu obchodu využívajú služby niektorého priameho účastníka burzového obchodu.

Tovar, s ktorým sa obchoduje na komoditných burzách sa označuje ako komodita.

Komodita je hmotný predmet a ovládateľná prírodná sila, najmä výrobok, energia a nerastná surovina, vrátane drahých kovov okrem zlata, s ktorými sa obchoduje alebo môže obchodovať na trhu tovarov a služieb. (**Zákon 92/2008 Z.z.**)

Rogers, J. (2008) definuje komodity ako hmotné aktíva, ktoré majú iné vlastnosti a žiadne kreditné riziko. Tiež sú likvidné. Komodity sú obchodované na otvorených trhoch po celom svete a ich ceny sa uvádzajú v novinách a ostatných médiách.

Rogers, J. (2008) ďalej uvádza, že komodity patria do každého skutočne diverzifikovaného portfólia. Investovanie do komodít môže fungovať ako ochrana proti klesajúcemu trhu akcií, stúpajúcej inflácii a poklesu ekonomiky.

Komodity sa rozdeľujú do niekoľkých základných skupín, a to:

- drahé kovy – zlato, striebro, platina,
- priemyselné kovy – meď, hliník, olovo, zinok,
- energie – ropa, zemný plyn, uhlie,
- poľnohospodárske produkty – pšenica, kukurica, ryža, cukor, kakao.

Rogers, J. (2008) rozdeľuje komodity na nasledujúce skupiny:

- obilniny a olejoviny,
- dobytok,
- potraviny a prírodné vlákna,
- kovy,
- a ropu.

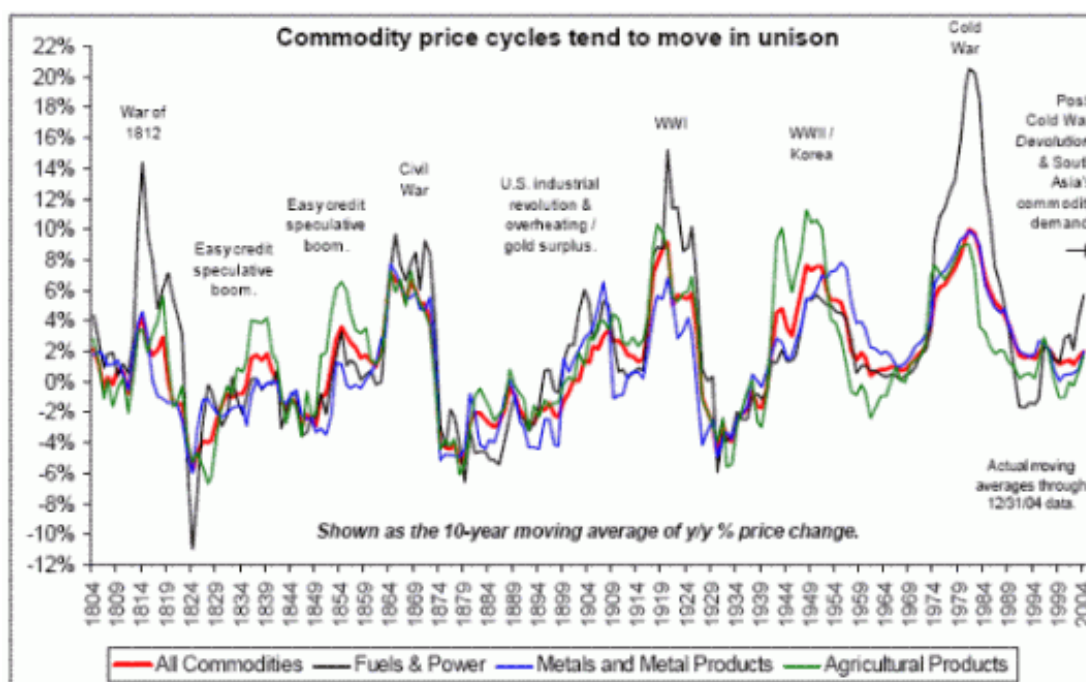
Tab. 1

Zmena cien najobchodovanejších komodít od roku 2001 do roku 2009

Komodita	Cena za rok 2001	Cena za rok 2009	Nárast v %
Ropa	27	78	189
Zlato	264	1130	328
Meď	82	336	310
Pšenica	268	510	90
Sója	192	973	407
Striebro	4,33	18,41	325
Kukurica	188	371	97
Cukor	7,58	27,8	267
Kakao	722	3397	370
Káva	61	111	82

Zdroj: <http://www.cikomodity.com/index.php?action=kampan-komodity>, 18.4.2011, vlastné spracovanie

Dôvody, prečo ceny komodít neustále rastú sú nasledovné: **obmedzenosť zdrojov** – niektoré komodity, ako napríklad zlato alebo ropa patria medzi vyčerpatel'né zdroje, ktoré už dosiahli svoju maximálnu produkciu a ich ťažba si vyžaduje čoraz väčšiu finančnú náročnosť. **Znehodnocovanie peňazí** – neustále sa znižujúca hodnota peňazí. **Ekonomický rast** – rast životnej úrovne obyvateľ'stva spôsobuje rast cien komodít.

Obr. 1

Pohyblivosť cien energií, kovov a poľnohospodárskych plodín

Najznámejšie **svetové komoditné burzy** a predmety obchodovania na nich, rozdelené podľa kontinentov, na ktorých sa nachádzajú:

Afrika

Názov burzy	Skratka	Komodity
Ethiopia Commodity Exchange	ECX	poľnohospodárske produkty
Africa Mercantile Exchange	AfMX	poľnohospodárske produkty, CP, energie

Amerika

Názov burzy	Skratka	Komodity
Brazilian Mercantile and Futures Exchange	BMF	poľnohospodárske produkty, biopalivá, drahé kovy
Chicago Board of Trade	CBOT	vlákna, CP, kovy
Chicago Mercantile Exchange	CME	mäso, menové kurzy, CP
Chicago Climate Exchange	CCX	emisie
Intercontinental Exchange	ICE	energie, emisie, biopalivá, poľnohospodárske produkty
Kansas City Board of Trade	KCBT	poľnohospodárske produkty
New York Mercantile Exchange	NYMEX	energie, vzácne kovy, priemyselné kovy
U.S. Futures Exchange	USFE	energie

Ázia

Názov burzy	Skratka	Komodity
Agricultural Futures Exchange of Thailand	AFET	poľnohospodárske produkty
Bursa Malaysia	MDEX	biopalivá
Cambodian Mercantile Exchange	CMEX	energie, priemyselné kovy, kaučuk, vzácne kovy, agrokomodity
Dubai Mercantile Exchange	DME	energie
Dubai Gold & Commodities Exchange	DGCX	vzácne kovy
Hong Kong Mercantile Exchange	HKMEX	zlato
Iranian oil bourse	IOB	olej, plyn, petrochémia
Kansai Commodities Exchange	KANEX	poľnohospodárske produkty
Indian Commodity Exchange Limited	ICEX	energie, vzácne kovy, kovy, poľnohosp. produkty
National Commodity Exchange Limited	NCEL	vzácne kovy, poľnohospodárske produkty
Singapore Commodity Exchange	SICOM	poľnohospodárske produkty, kaučuk
Tokyo Commodity Exchange	TOCOM	energie, kovy, poľnohospodárske produkty
Tokyo Grain Exchange	TGE	poľnohospodárske produkty
Buon Ma Thuot Coffee Exchange Center	BCEC	káva

Austrália

Názov burzy	Skratka	Komodity
Australian Securities Exchange	ASX	poľnohosp. produkty, emisie, plyn

Európa

Názov burzy	Skratka	Komodity
Commodity Exchange Bratislava	CEB	emisie, poľnohosp. produkty, diamanty
European Climate Exchange	ECX	emisie
Energy Exchange Austria	EXAA	elektrina, emisie
London Metal Exchange	LME	priemyselné kovy, plasty
Risk Management Exchange	RMX	poľnohospodárske produkty
European Energy Exchange	EEX	energie, emisie

Najdôležitejším ukazovateľom pre hodnotenie významnosti komoditných búrz je počet ročných zobchodovaných kontraktov a hodnota týchto obchodov.

1.2 Druhy burzových obchodov

Burzové obchody môžeme členiť z viacerých pohľadov. **Kouba, J. (2007)** rozdeľuje burzové obchody do štyroch hľadísk, a to:

- podľa doby dodacej lehoty
- podľa úmyslu zmluvných strán pri zjednaní obchodu
- podľa spôsobu realizácie obchodu
- podľa dodacej parity

Podľa dodacej lehoty sa burzové obchody delia na promptné obchody a termínové obchody.

Obchody, ktoré sú v literatúre uvádzané ako **promptné** alebo spotové sa uskutočňujú ihneď po zjednaní, t.z. do niekoľkých dní od uzatvorenia kontraktu. Keďže realizácia obchodu prebieha vo veľmi krátkej dobe, tovar, ktorý je predmetom obchodovania musí reálne existovať.

Torma, Š. a kol. (1995) uvádza, že sú to obchody s okamžitou resp. s veľmi krátkou lehotou plnenia, pričom väčšinou sa realizujú vo forme peňažného transferu tzv. cash, kassa, spot. Obvykle v rámci týchto obchodov sa realizujú konkrétne transfery, uskutoční sa teda reálna výmena konkrétnej hodnoty spolu so zmenou vlastníctva.

Termínové obchody definuje **Krejčí, I. (1995)** ako obchody, v ktorých sa dodanie, odobranie a úhrada uskutoční až po niekoľkých mesiacoch po uzatvorení kontraktu, na niektorých burzách až po 18 i viac mesiacoch.

Rival, P. (1991) uvádza, že je to mimoriadne špekulatívny druh obchodov, lebo jeho účastníci sa zaväzujú v istom časovom období, presahujúcom zväčša mesiace, dodať za pevne stanovené ceny tovar, akcie alebo istú menu.

Kouba, J. (2007) rozlišuje termínové obchody na obchody forvardové, pri ktorých dochádza k realizácii obchodu po troch a viac mesiacoch a obchody futures, u ktorých sa väčšinou neuskutoňuje fyzické plnenie, ale realizuje sa tzv. protiobchod. Do tejto kategórie obchodov sa zaraďujú špecifické druhy obchodov, a to obchody opčné a zaist'ovacie. Účelom zaist'ovacích obchodov je krytie alebo obmedzenie cenového rizika, pričom fyzické plnenie sa vôbec nepredpokladá. Pri opčných obchodoch sa uzatvárajú zmluvy s odkladacou podmienkou plnenia

Burzové obchody **podľa úmyslu zmluvných strán pri zjednaní obchodu** poznáme efektívne a a špekulatívne.

Obchody efektívne inými slovami povedané fyzické alebo reálne sú také, pri ktorých sa uzatvorená zmluva realizuje dodaním fyzického tovaru. Obchody takéhoto druhu sa realizujú prevažne prostredníctvom špecializovaných obchodníkov a uskutočňujú sa elektronicky.

Zmyslom uzatvárania **špekulatívnych obchodov** je špekulácia na pohyb ceny a cenových rozdieloch. Podstatou celého obchodu je lacnejšie kúpiť a drahšie predáť, pričom nie je dôležité v akom časovom období. Niekedy môže obchod prebehnúť v priebehu jednej minúty, inokedy v priebehu niekoľkých mesiacov. Treba však podotknúť, že ide o „papierový“ obchod, t.z. obchod bez fyzického pohybu tovaru.

Špekuláciu na burze definoval **Rival, P. (1991)** ako činnosť, ktorá sa sústreďuje na rýchle využitie kolísania cien jednotlivých akcií. Investor ich kupuje v čase nízkych kurzov a predáva, keď narastá. Špekulácia predpokladá ochotu účastníkov podrobiť sa riziku a zväčša ignoruje dlhodobé ciele usmerneného ukladania solídneho kapitálu.

Podľa spôsobu realizácie obchodu poznáme obchody priame a zúčtovacie.

Pri uskutočňovaní **priameho obchodu** sa predávajúci a kupujúci navzájom poznajú a vopred sa dohodnú na cene a objeme.

Priame obchody sú v podstate obchody efektívne promptné a forvardové, ktoré sa uskutočňujú fyzickým plnením priamo medzi zmluvnými stranami. **Kouba, J. (2007)**

Zúčtovacie obchody sú také, kedy prostredníctvom zúčtovacieho centra burzy dochádza len k výmene zmluvných dokumentov medzi predávajúcim a kupujúcim, a to bez fyzického pohybu tovaru. Ide o dokumenty, ktoré predstavujú vlastnícky titul k tovaru. V niektorých prípadoch nie je fyzický pohyb tovaru možný, napríklad pri nákupe akciových indexov alebo úrokových sadzieb, a vtedy dochádza len k finančnému vysporiadaniu.

Burzové obchody **podľa dodacej parity** rozlišujeme na miestne a dištančné.

Miestne obchody sú vtedy, keď plnenie obchodu nastane napríklad v sídle predávajúceho (dodacia parita EXW alebo FCA). **Kouba, J. (2007)**

Dištančné obchody sú také, kedy dôjde k plneniu až na mieste určenia, napríklad na adrese kupujúceho (dodacia parita CPT alebo DDU) alebo na inom dohodnutom mieste určenia (dodacia parita FOB, CIF, DAF) než je sídlo predávajúceho. **Kouba, J. (2007)**

1.3 Burzové indexy

Burzové indexy predstavujú indikátor merania pohybu cien akcií kótovaných na burze. Pomocou indexov sa meria nielen vývoj trhu, ale aj úspešnosť investorov. Súčasnú hodnotu jednotlivých indexov sú denne zverejňované spolu s percentuálnym vyjadrením zmeny hodnoty oproti predchádzajúcemu dňu. Väčšina búrz má vytvorený svoj vlastný index, existujú však aj svetové indexy.

Jeden z najznámejších amerických indexov **Standard & Poor's 500** je zostavený spoločnosťou Standard & Poor a obsahuje akcie 500 amerických spoločností, ktoré tvoria viac ako 70 % na celkovej kapitalizácii amerického akciového trhu.

Index **Nasdaq Composite** sa líši od ostatných indexov tým, že spoločnosti v ňom zahrnuté nemusia spĺňať náročné kritériá. Zahŕňa vyše 3000 spoločností z rôznych krajín.

Nikkei 225 je najvýznamnejší ázijský index a tvorí ho 225 komponentov. Tento index predstavuje približne 70 % z celkového japonského trhu. Kalkulácia tohto indexu bola založená podobne ako Dow Jones Industrial Average.

Reuters Jefferies CRB index vznikol v roku 1957 ako index cien komodít. Pôvodne pozostával z 28 komodít a bol navrhnutý tak, aby reprezentoval všeobecné trendy celkových cien komodít. Od jeho vzniku po súčasnosť bol tento vzorec desaťkrát zmenený, a to z dôvodu, aby lepšie odzrkadľoval štruktúru trhu. Prvá úprava bola v roku 1961 a posledná v roku 2005. V súčasnosti sa Reuters Jefferies CRB index skladá z 19 komodít, pričom každá komodita percentuálne vyjadruje hodnotu danej komodity. Zoznam komodít aj s percentuálnym vyjadrením sa nachádza v prílohovej časti.

Dow Jones Industrial Average index je najstarším a najznámejším americkým indexom, ktorý v roku 1896 vytvorili Charels Dow, spoluzakladateľ spoločnosti Dow Jones & Company a zakladateľ novin The Wall Street Journal, a Edward David Jone. Dow Jones Industrial Average pozostával najskôr z 12 spoločností:

American Cotton Oil Company,	Laclede Gas Company,
American Sugar Company,	National Lead Company,
American Tobacco Company,	North American Company,
Chicago Gas Company,	Tennessee Coal,
Distilling & Cattle Feeding Company,	U.S. Leather Company,
General Electric Co.,	United States Rubber Company.

V roku 1916 sa skladal už z 20 spoločností a od roku 1928 až po súčasnosť ho tvorí 30 spoločností. Jeho trhovú hodnotu predstavuje 25 – 30 % verejne obchodovaných akcií amerických firiem. Jediná spoločnosť, ktorá je v indexe od jeho vzniku po súčasnosť je spoločnosť General Electric Co.

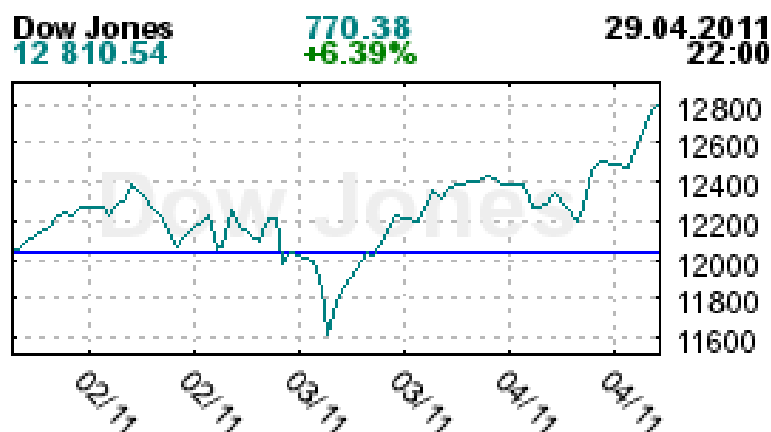
Jednotlivé spoločnosti, ktoré sú obsiahnuté v Dow Jones Industrial Average predstavujú veľké, vysoko likvidné a dobre fungujúce spoločnosti s vedúcim postavením vo svojom odvetví. Hodnota indexu sa odvodzuje od nasledovných spoločností, tzv. „Blue chips“:

3M Co.,	Intel,
Alcoa Inc.,	IBM,
American Express Co.,	Johnson&Johnson,
AT&T Inc.,	JPMorgan Chase & Co.,
Bank of America Corp.,	Kraft Foods Inc.,
Boeing Co.,	McDonalds Corp.,

Caterpillar Inc.,	Merck & Co.Inc.,
Chevron Corp.,	Microsoft Corp.,
Cisco Systems Inc.,	Pfizer Inc.,
Coca-Cola Co.,	Procter & Gamble Co.,
DuPont,	Travelers Cos.Inc.,
Exxon Mobil Corp.,	United Technologies Corp.,
General Eletric Co.,	Verizon Communications Inc.,
Hewllet-Packard,	Wal-Mart Stores Inc.,
Home Depot Inc.,	Walt Disney Co.

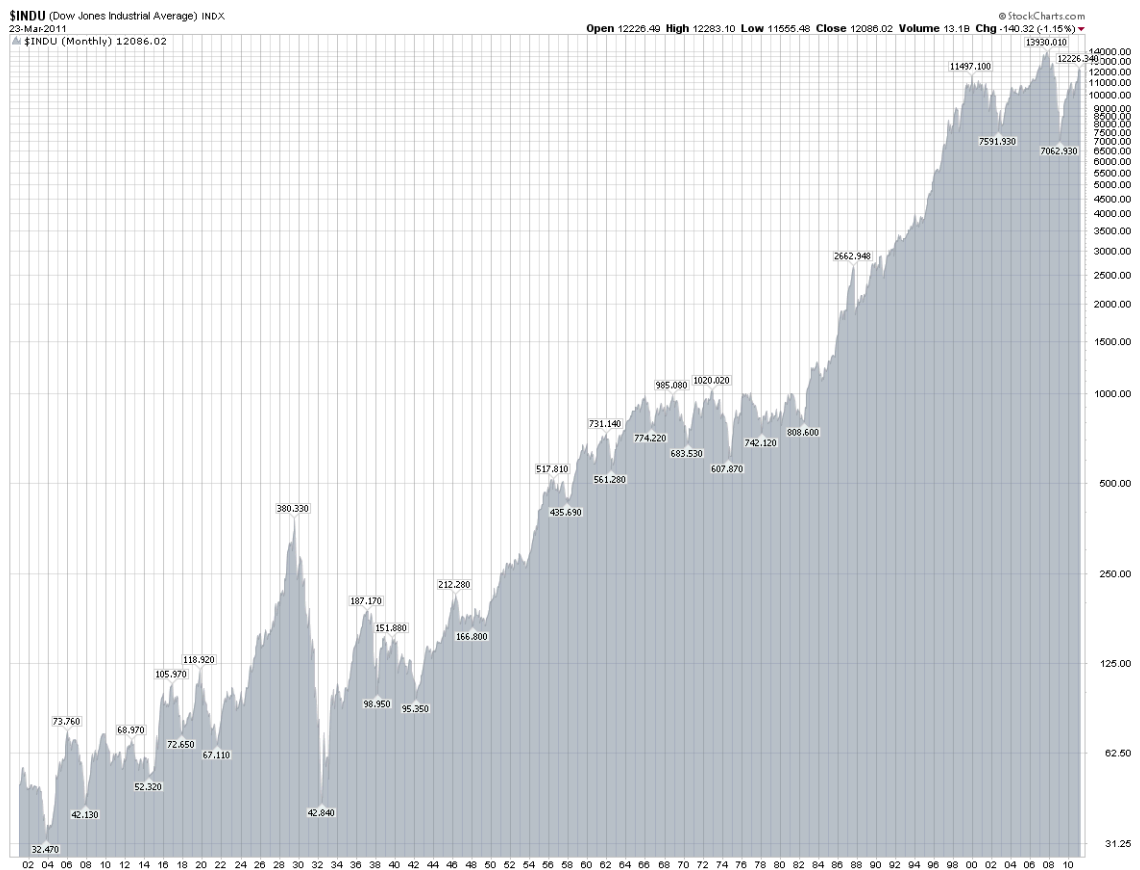
Torma, Š. a kol. (1995) uvádza, že index odráža všetky relevantné informácie: zmeny spôsobené odhadom a aktivitami investorov, ako aj všetky predvídateľné vplyvy a ich vplyv na trh, ktorý sa odráža v pomere ceny a kurzu.

Kalkulácia indexu je pomerne jednoduchá, počíta sa sčítaním hodnôt všetkých akcií a vydelením tejto sumy špeciálnym deliteľom. Zloženie indexu je pomerne stabilné upravuje sa pri výmene spoločností, pri každom rozdeľovaní akcií alebo veľkého vyplácania dividend. Hodnota indexu kolíše, no väčšina zmien je minimálna. Väčšie zmeny sú spôsobené reakciou na ekonomickú alebo svetovú situáciu.

Obr. 2

Aktuálny vývoj Dow Jones Industrial Average

Obr. 3

Vývoj Dow Jones Industrial Average od roku 1900 po súčasnosť

Počiatková hodnota indexu v roku 1896 bola 40,94 bodov. Už v lete v tom istom roku dosiahla prvýkrát historické minimum 28,48. V roku 1929 dosiahol index rekordnú hodnotu 381,17, ktorú opätovne dosiahol až v roku 1954. Medzitým, v dôsledku krachu na burze v New Yorku a začiatku hospodárskej krízy klesla hodnota indexu na 40,56 v júli roku 1932. Jeden z najväčších denných ziskov bol 15. marca 1933, kedy jeho hodnota stúpila až o 15,34 %. V povojnovom období opäť narastala hodnota indexu a v 50. rokoch aj napriek politickému tlaku a svetovým konfliktom hodnota indexu narástla závrtným tempom, a to z 206 na 616 bodov, čo predstavovalo 200 %-tný zisk počas jednej dekády. Prvýkrát presiahla hodnota indexu hranicu 1000 bodov 14. septembra 1972, no v priebehu ďalších dvoch rokov stratila 48 % svojej hodnoty. Osemdesiate a deväťdesiate roky zaznamenávajú rýchly nárast hodnoty indexu. Najväčší jednodenný pokles bol zaznamenaný 19. októbra 1987, kedy hodnota indexu klesla o 508 bodov, čo vtedy predstavovalo 22,61 %. Koncom roka 1992 sa hodnota indexu vyšplhala na 3000 bodov a odvtedy sa hodnota rapídne zdvíhala. V novembri

1995 prekročila hranicu 5000 bodov, v októbri 1996 6000 bodov, vo februári 1997 7000 bodov a už v júli toho istého roku hodnota prekonáva hranicu 8000 bodov. Aj napriek miernejším poklesom, stále pokračuje nárast hodnoty. 10 000 bodovú hranicu prekonáva koncom marca 1999 a v máji toho istého roku už prekračuje hodnotu 11 000 bodov. V januári roku 2000 index dosiahol rekordnú hodnotu 11 750 bodov a táto hodnota si udržala svoje postavenie až do roku 2006. Najväčšia jednodenná strata v histórii bola zaznamenaná 17. novembra 2001, kedy hodnota indexu v priebehu jedného dňa poklesla o 684,41 bodov. Druhý najväčší bodový prepád od tohto roku bol až vo februári 2007. Aj napriek tomu v júli 2007 index prekračuje hranicu 14 000 bodov. Absolútny rekord nastal 11. októbra 2007 kedy hodnota indexu dosiahla 14 198 bodov. Nasledujúce roky znamenali niekoľko opakovaných poklesov hodnoty indexu, až v roku 2009 sa jeho hodnota priblížila minimám z roku 2002. Hranicu nad 12 000 bodov dosiahol index opätovne koncom januára 2011. Súčasná hodnota, ku dňu 29. apríla 2011, predstavuje 12 810,54 bodov.

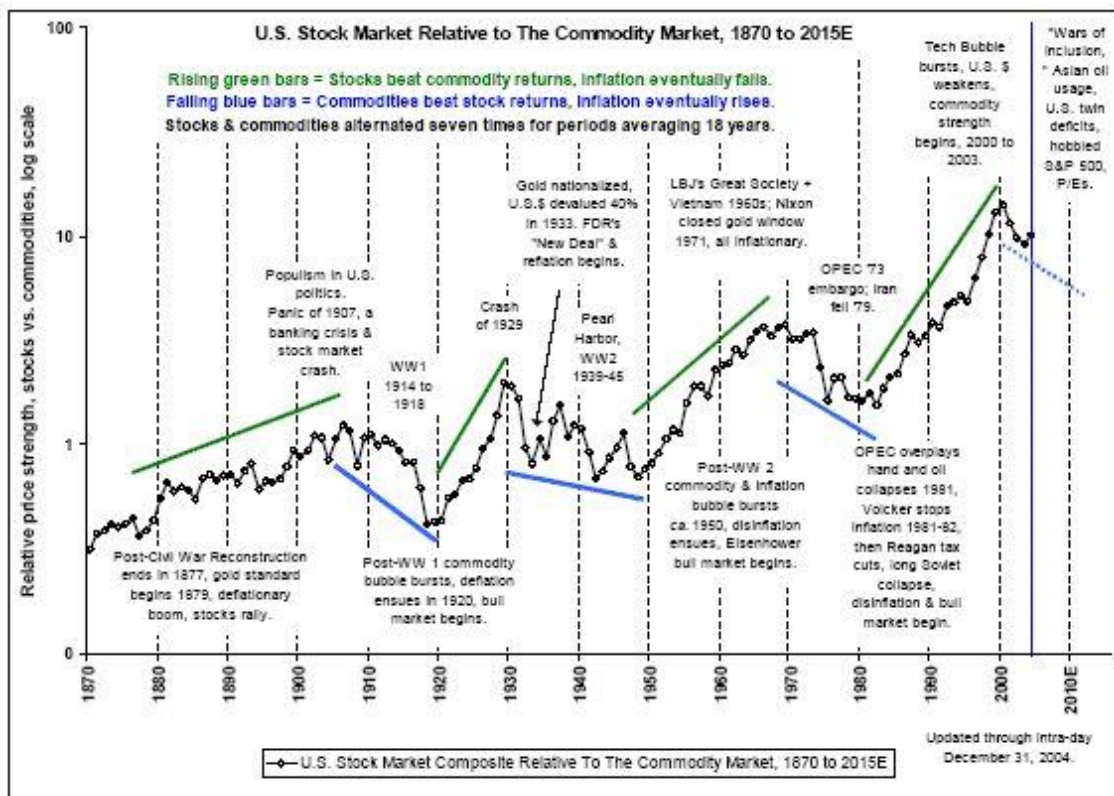
Veľmi významným komoditným indexom je **Rogers International Commodity Index**, ktorý bol navrhnutý Jimim Rogersom v roku 1997.

Rogers, J. (2008) definuje svoj index ako najväčší existujúci komoditný index, ktorý bol vytvorený ako meradlo vývoja cien svetových komodít. Obsahuje 36 komodít, ktoré zohľadňujú súčasný stav medzinárodného obchodu.

Jednotlivé komodity sú zoradené do skupín. Obilniny a olejoviny predstavujú 19,94 % celkovej hodnoty indexu, energie 44,0 %, poľnohospodárske komodity 9,96 %, drahé kovy 7,1 %, priemyselné kovy 14,0 %, dobytok 3,0 % a ostatné 2,0 %. Presné percentuálne vyjadrenie jednotlivých komodít je uvedené v prílohovej časti.

Počiatočná hodnota Rogersovho indexu v auguste 1998 bola stanovená na 1000 bodov. Od tej doby hodnota indexu aj s niekdajšími menšími poklesmi stále narastala. Najväčší pokles zaznamenala koncom roka 2001. Hodnotu 2000 bodov prekročila v polovici roka 2003 a hodnotu 3000 bodov začiatkom roka 2005. Súčasná hodnota sa pohybuje okolo 4275 bodov.

Rogers vo svojej knihe *Žhavé komodity* uvádza graf, ktorý porovnáva akciové a komoditné indexy na americkom trhu.

Obr. 4

Porovnanie amerických akciových a komoditných indexov

Z grafu vyplýva, že cenové pohyby akcií a komodít sú navzájom negatívne závislé. Zelené čiary predstavujú situáciu rastu akciových indexov a poklesu komoditných indexov. Modré čiary predstavujú obdobie, kedy rastú komoditné indexy a klesajú akciové indexy.

2 Cieľ práce

Komoditné burzy predstavujú dôležitú súčasť kapitálového trhu dobre fungujúcej ekonomiky. Obchodovanie na burze sa stáva čoraz populárnejšie i v rozvojových krajinách, nakoľko burza poskytuje uskutočňovanie efektívnych a spoľahlivých obchodov. Výnimkou nie je ani Slovenská republika, ktorá síce nemá bohatú históriu týkajúcu sa burzovníctva, ale v posledných desaťročiach prešla určitým vývojom.

Cieľom predkladanej bakalárskej práce je posúdiť vývojové tendencie v obchodovaní na komoditných burzách vo svete, ale hlavne na Slovensku.

V teoretickej časti bakalárskej práce je venovaná pozornosť najmä týmto problémovým okruhom:

- priblíženie podstaty komoditnej burzy a podmienok jej fungovania,
- členení burzových obchodov,
- a kvantifikácií burzových indexov.

Praktická časť bakalárskej práce sa venuje nasledovným okruhom, ktoré boli postupne analyzované v jednotlivých kapitolách:

- história komoditných búrz Slovenskej republiky
- charakteristika Komoditnej burzy Bratislava
- súčasné obchodované komodity na Komoditnej burze Bratislava

Prvým čiastkovým cieľom je analýza historického vývoja burzových obchodov vo svete a následne burzových obchodov v Slovenskej republike od jej vzniku v medzivojnovom období až po súčasnosť. Druhý čiastkový cieľ je venovaný Komoditnej burze Bratislava, ako jedinej fungujúcej komoditnej burze na Slovensku. V tejto časti sa charakterizujú základné systémy obchodovania na burze, ktoré sú v súlade s legislatívou Slovenskej republiky. Zhodnotenie súčasnej situácie obchodovaných komodít na našej komoditnej burze je tretím čiastkovým cieľom.

3 Metodika práce

Na dosiahnutie stanoveného cieľa bakalárskej práce sa využil nasledovný metodický postup:

- výber témy bakalárskej práce
- štúdium príslušnej zahraničnej a domácej literatúry
- stanovenie cieľa a metodiky bakalárskej práce
- zhromažďovanie podkladových údajov o objekte výskumu
- spracovanie podkladových údajov
- vyhotovenie a odovzdavanie bakalárskej práce

Základnými metódami výskumu boli:

- dialektická metóda a jej postupy, analýza a syntéza, indukcia a dedukcia
- metóda organizačno – ekonomického prieskumu
- indexová metóda
- metóda komparácie

Na objasnenie a zreteľnejšie vysvetlenie niektorých javov sa používa grafické znázornenie dát.

Graf - predstavuje vizuálne zobrazenie informácií alebo údajov.

Na vyjadrenie číselných údajov budú použité čiarové grafy, ktoré zobrazujú súvislé údaje za určité obdobie. Kategórie grafu sú rovnomerne rozdelené pozdĺž vodorovných osí a pozdĺž zvislých osí sú hodnoty.

Objektom výskumu bola Komoditná burza Bratislava. Faktografický materiál sa získaval od roku 1992 až po súčasnosť. Taktiež sa využili informačné zdroje svetových komoditných búrz.

4 Vlastná práca

4.1. História komoditných búrz Slovenskej republiky

Dejiny burzovníctva sa rozvíjali rovnako, ako sa rozvíjal trh. Ak nepočítame medzi burzové obchody barter, čiže výmenu tovaru za tovar, už niekoľko tisícročí nazad, v tom prípade sa za vznik burzy v Európe považuje 12. storočie, kedy sa začali talianski obchodníci stretávať v určitých mestách, napríklad vo Florencii alebo v Benátkach za účelom uzatvorenia obchodu.

Oficiálnym miestom založenia burzy sa stali Antverpy, kde bola v roku 1531 založená prvá burza cenných papierov, na ktorej sa obchodovalo najmä so zmenkami a mincami. Ďalšou významnou udalosťou v histórii burzy bolo založenie Amsterdamskej tovarovej burzy v roku 1602. Nasledovala burza v Berlíne v roku 1739, neskôr v Londýne v roku 1745 a v roku 1792 v New Yorku.

Na území Slovenskej republiky sa burza ešte v predvojnovom období nenachádzala a obchodníci chodievali obchodovať na burzu do Budapešti alebo do Viedne. Význam poľnohospodárstva na našom území vzrástol po vzniku Českosloveskej republiky a Bratislava vďaka prístavom na Dunaji sprostredkovávala dovoz poľnohospodárskych produktov do celého Československa. Už v roku 1919 bolo predložených viacero návrhov na vznik plodinovej burzy v Bratislave, ale neúspešne. Ako prvá vznikla plodinová burza v Olomouci. Až v októbri roku 1920 bol vytvorený prípravný výbor pre založenie plodinovej burzy v Bratislave. Členovia výboru vypracovali stanovy, predložili ich vláde, ktorá v roku 1921 povolila založenie burzy.

Bratislavská plodinová burza bola slávnostne otvorená v máji v roku 1922. Na burze sa zo začiatku obchodovalo predovšetkým s obilninami a kukuricou. Postupne pribúdali ďalšie plodiny, napríklad zemiaky, strukoviny, slama, ryža, káva a víno. Špeciálna pozornosť sa venovala obchodovaniu s vyváženým slovenským jačmeňom a chmeľom. Objem obchodovaných plodín sa v tom čase meral na vagóny. Od roku 1922, kedy bol počet predaných vagónov 250, sa objem predaja neustále zvyšoval. V roku 1931 to bolo už 5950 vagónov. Už v druhom roku svojho pôsobenia zriadila Bratislavská plodinová burza samostatné drevárske oddelenie. Organizovali sa

konferencie týkajúce sa obchodu s drevom. Hlavným cieľom konferencií bolo zjednotenie zásad a odstránenie prekážok pri obchodovaní s drevom v Európe.

V 30-tych rokoch minulého storočia bol ohrozený domáci aj zahraničný obchod s poľnohospodárskymi produktami v dôsledku agrárnej krízy, ktorá znamenala úpadok obchodovania s drevom. Oživenie nastalo až po vzniku samostatnej Slovenskej republiky, kedy sa plodínová burza zmenila na peňažnú a tovarovú. Neskôr vzniklo na burze samostatné oddelenie a tým vzniklo miesto pre obchod s devízami. Obchodovalo sa s akciami podnikov, so štátnymi dlhopismi, so záložnými listami a komunálnymi dlhopismi. Činnosť Bratislavskej burzy bola ukončená v roku 1945.

Princípy burzovníctva na Slovensku boli obnovené až v roku 1992, kedy vznikla Slovenská poľnohospodárska burza. Predmetom burzových obchodov boli najmä poľnohospodárske a potravinárske výrobky. Kurzový lístok Slovenskej poľnohospodárskej burzy je znázornený v prílohovej časti.

4.2 Charakteristika Komoditnej burzy Bratislava

Komoditná burza Bratislava vznikla zápisom do Obchodného registra dňa 08.12.1992 na základe rozhodnutia číslo 174 zo dňa 16.11.1992 Ministerstva hospodárstva SR. Založená bola zakladateľskou zmluvou 02.10.1992 podľa zákona č. 229/1992 o komoditných burzách na dobu neurčitú. Pôvodne bola pomenovaná ako Bratislavská medzinárodná komoditná burza, tento názov bol však zmenený dňa 09.11.1998 a nový názov – Komoditná burza Bratislava, sa používa dodnes.

V súčasnosti Komoditná burza Bratislava sídli na Trnavskej ceste 50/A, 821 02 Bratislava, Slovenská republika, IČO 31337406 a je právnickou osobou zapísanou v Obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, oddiel Po, vložka číslo 108/B.

Od vzniku Komoditnej burzy Bratislava bolo jej hlavným cieľom vytvoriť bezpečné prostredie na stretávanie obchodníkov a zabezpečenie uskutočnenia burzových obchodov. Postupom času burza vytvárala väčší priestor na obchodovanie v oblasti produktov a prístupnosti trhu. Snažila sa vytvoriť prostredie aj pre menšie firmy a vytvoriť širokú sieť obchodníckej klientely, nielen pre veľké spoločnosti.

Komoditná burza Bratislava ako prvá na svete zaviedla non-stop obchodovanie s okamžitou dodávkou peňazí a tovaru.

01.04.2008 vstúpil do platnosti nový Zákon o komoditnej burze č. 92/2008 Z.z. a Komoditná burza Bratislava bola povinná upraviť svoje právne pomery, postavenie a pôsobnosť v súlade týmto zákonom do dvanástich mesiacov od účinnosti. Na základe nového zákona sa transformovala na akciovú spoločnosť pod názvom Komoditná burza Bratislava, a.s.

V súčasnosti je Komoditná burza Bratislava súkromná akciová spoločnosť, so skratkou a.s., s oficiálnym názvom Komoditná burza Bratislava, a.s., v anglickom jazyku Commodity Exchange Bratislava, JSC a v nemeckom jazyku Warenbörse Bratislava, AG.

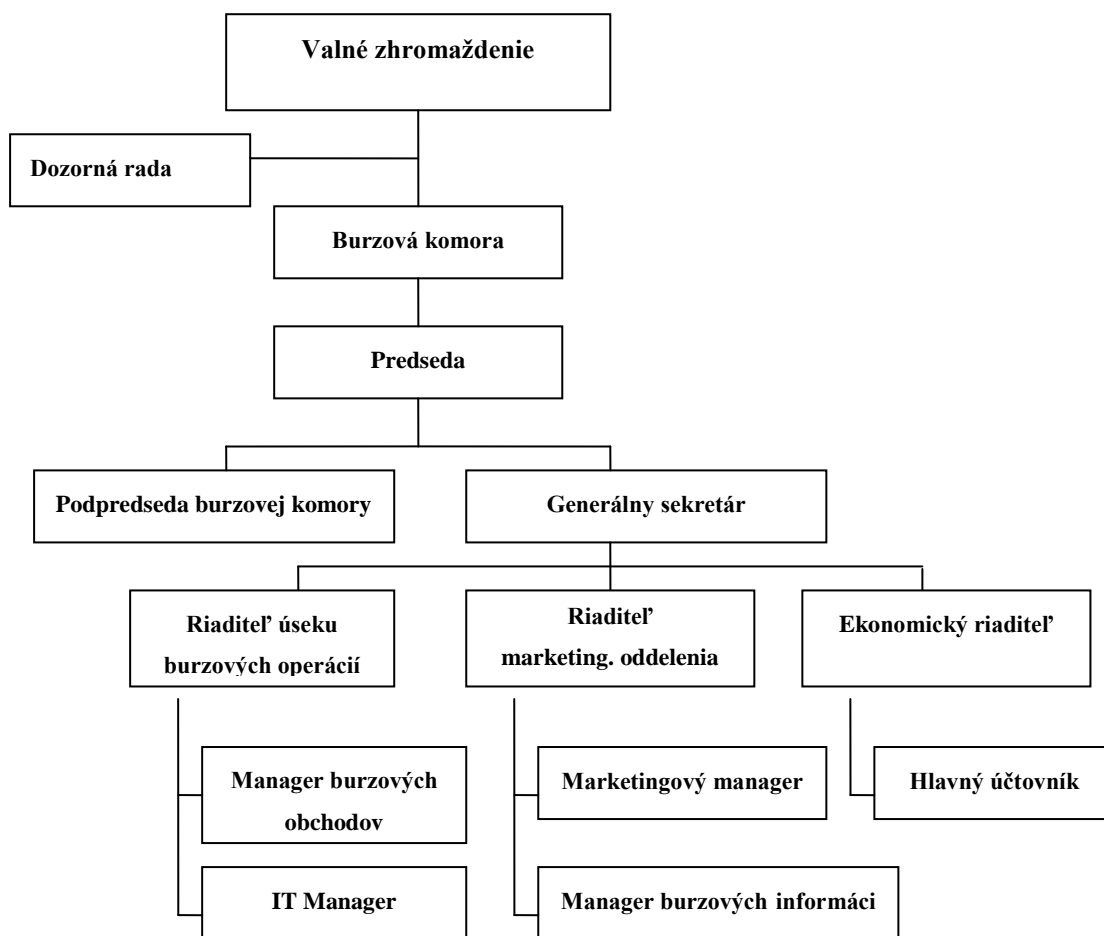
Začiatkom roka 2009 prijala Komoditná burza Bratislava nové vedenie, ktoré rozhodlo zmeniť doposiaľ používanú stratégiu. Zmeny sa týkali najmä znižovania poplatkov za obchodovanie, čím sa otvorila novým členom a zrýchlilo sa prijímanie nových členov.

V súčasnom období má Komoditná burza Bratislava deväť členov:

- TT Consulting, s. r. o.,
- Mlyn Štúrovo, a.s.,
- Arimex Bratislava, spol. s r. o.,
- GAMEX TRADING, s. r. o. ,
- EXTER, s. r. o. ,
- CHEMES, a.s. Humenné,
- FELIX, spol. s r. o.,
- EKON PLUS, spol. s r. o.,
- DAVICOR, a.s.,

prostredníctvom ktorých je možné obchodovať na burze. Každý člen je povinný viesť obchodný denník, v ktorom musí evidovať všetky kontrakty.

Organizačná štruktúra komoditnej burzy prešla počas svojho pôsobenia niekoľkými zmenami. Zo zákona vyplýva, že najvyšším orgánom je Valné zhromaždenie, ktoré pozostáva z akcionárov burzy.

Obr. 5

Organizačná štruktúra Komoditnej burzy Bratislava

Štatutárnym zástupcom a samostatným konateľom je predseda burzovej komory Bc. Scholtz Ľudovít, ktorého v čase jeho neprítomnosti nahrádza podpredseda burzovej komory Ing. Rebro Jozef. Právne postavenie a pôsobnosti burzovej komory sú upravené v § 14-16 Zákona č. 92/2008 Z. z. Zoznam členov štatutárneho orgánu od roku 1993 až po súčasnosť je uvedený v prílohovej časti.

Burzová komora je výkonným orgánom. Skladá sa z deviatich členov:

- Bc. Scholtz Ľudovít,
- Ing. Rebro Jozef,
- Ing. Babiš Alexander,

-
- Dipl. Manager Závodský Peter,
 - Ing. Balek Peter,
 - JUDr. Balogh Boris,
 - Ing. Borguľa Michal,
 - Ing. Vargová Jana, Phd.,
 - JUDr. Sorokačová Anna.

Na činnosť komoditnej burzy dohliada burzový komisár, ktorý je menovaný Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky. V súčasnosti je burzovým komisárom Ing. Paule Richard a jeho zástupcom Ing. Ruman Karol.

Každá burza je povinná zabezpečiť plynulý chod uzatvárania burzových obchodov a perfektné zúčtovanie. Zúčtovacie stredisko je spravidla samostatná právnická osoba, zvyčajne silná finančná inštitúcia, ktorá poskytuje 100 %-tnú garanciu plnenia kontraktov uzatvorených na burze.

Komoditná burza Bratislava poskytuje možnosť obchodovať cez dva záručno zúčtovacie systémy, ktoré poskytujú istotu predávajúcemu, že dostane peniaze a taktiež aj kupujúcemu, že dostane tovar alebo cez vedľajší trh. Proces obchodovania sa v týchto systémoch líši. Postup pri obchodovaní v jednotlivých systémoch je nasledovný:

Záručno-zúčtovací systém 1. Klient uzatvorí zmluvu o poskytovaní služieb a udelí plnú moc pre uzatváranie kontraktov v jeho mene brokerovi. Klient zadá obchodný príkaz brokerovi, v ktorom presne špecifikuje koľko čoho chce predať, za akú cenu, obmedzí platnosť ponuky a podmienky zrušenia príkazu. Následne klient zašle záruku na účet brokera a broker zadá ponuku do burzového systému. Na burze sa brokeri dohodnú na nákupnej a predajnej cene, vytvoria závierkový list, ktorý podpíšu obaja brokeri a burza a zložia záruku na účet zúčtovacieho strediska. Kupujúci je povinný doplatiť zvyšnú sumu, predávajúci je povinný dodať tovar v určenom termíne. Dodací list slúži ako doklad na základe ktorého zúčtovacie stredisko uvoľní finančné prostriedky pre klienta.

Záručno-zúčtovací systém 2. Tento záručno zúčtovací systém vznikol primárne pre emisné povolenky. Tak ako v predchádzajúcom prípade, aj teraz najprv uzavrie zmluvu a udelí plnú moc pre uzatváranie zmlúv na burze klient s brokerom. Klient v obchodnom príkaze špecifikuje čo, koľko a za akú minimálnu cenu chce predať a broker odošle žiadosť o vklad tovaru na burzové sklady. Klient prevedie tovar do

burzového skladu, aby sa s ním mohlo obchodovať. Brokeri sa dohodnú na cene, burza vytvorí zmluvu, prebehne prevod finančných prostriedkov z účtu kupujúceho na účet predávajúceho a prevod tovaru.

Pri obchodovaní na komoditnej burze sa rozlišujú dva typy obchodov podľa termínu dodávky:

- SPOT – je promptný obchod, kedy realizácia obchodu prebehne okamžite, t.z. kupujúci sa zaviazajú za tovar zaplatiť do dvoch dní od uzavretia kontraktu a predávajúci sa zaviazajú dodať tovar v stanovenom termíne
- MON – mesačný obchod, pri ktorom sa predávajúci zaviazajú dodať tovar v presne stanovenom termíne a kupujúci zaplatí za tovar minimálne tri dni pred termínom odberu tovaru, avšak za cenu dohodnutú v deň uzavretia kontraktu.

Tab. 2

Mesačné obchody – prehľad cien tovarov v mesiaci máj 2011 v mene EURO

Názov tovaru	Ponuka	Dopyt	Referenčná cena
Pšenica potravinárska A	237,00	232,00	235,00
Pšenica potravinárska E	250,00	245,00	245,00
Pšenica krmná	210,00	206,00	206,00
Pšenica špaldová	268,00	263,00	263,00
Kukurica krmná	217,00	215,00	215,00
Jačmeň sladovnícky	225,00	222,00	222,00
Jačmeň krmný	187,00	186,00	186,00
Raž potravinárska A	213,00	211,00	211,00
Slnečnica čierna A	471,00	468,00	468,00
Repka olejná	470,00	460,00	460,00

Zdroj: KBB, vlastné spracovanie

Komoditná burza Bratislava zaviedla používanie mesačných obchodov v roku 2009. Cieľom zavedenia nového typu obchodov bola stabilizácia cien agrokomodít znížením cenového rozdielu medzi žatvou a zimným obdobím. Do zavedenia tohto typu obchodov sa cena poľnohospodárskych komodít značne odlišovala. V čase žatvy bola nízka a v zime bola vysoká. Typ MON obchodov umožní poľnohospodárom predat' tovar počas žatvy za vyššiu cenu, avšak s dodávkou až v zime.

Burzové komodity, s ktorými je povolené obchodovať na Komoditnej burze Bratislava sú vymenované a zapísané v Stanovách Komoditnej burzy Bratislava. Každá komodita je priradená na trh, na ktorom sa s ňou môže obchodovať.

Trh sa delí na:

- hlavný trh,
- vedľajší trh,
- aukcie.

Hlavný trh pozostáva z nasledujúcich komodít:

Na trhu s emisiami CO₂ je povolené obchodovať s:

- EUA 08-12 – necertifikovaná komodita,
- CER – necertifikovaná komodita.

Trh s drevom zahŕňa obchodovanie s:

- ihličnatou vlákninou,
- listnatou vlákninou,
- ihličnatými priemyselnými výrezmi Smrek/Jedľa,
- ihličnatými priemyselnými výrezmi Borovica,
- listnatými priemyselnými výrezmi Buk,
- listnatými priemyselnými výrezmi Dub.

Na trhu s obilninami a olejninami sa môže obchodovať s:

- pšenicou,
- jačmeňom,
- kukuricou,
- slnečnicou,
- repkou.

Trh s ostatnými komoditami zahŕňa obchodovanie s:

- kovmi a výrobkami z nich,
- palivami a nerastnými výrobkami,
- ostatnými poľnohospodárskymi produktami, potravinami a pochutinami,
- ostatným drevom a výrobkami drevospracujúceho priemyslu,

-
- chemickými výrobkami a výrobkami gumárskeho priemyslu,
 - výrobkami strojárskeho a elektrotechnického priemyslu,
 - výrobkami ľahkého priemyslu,
 - výrobkami priemyslu stavebných hmôt,
 - elektrickej energie.

Všetky komodity na hlavnom trhu spĺňajú podmienky STN, sú certifikované (existujú aj výnimky) a môžu s nimi obchodovať iba certifikovaní brokeri.

Cieľom vzniku **vedľajšieho trhu** bolo obchodovanie bez špeciálnych obmedzení. Obchody uzavreté na vedľajšom trhu sa nepovažujú za komoditné obchody, môže sa tu obchodovať s rôznym tovarom alebo službami, ktoré sú v súlade so zákonmi. Podmienkou pre vstup na vedľajší trh je zaplatený poplatok podľa platného cenníka burzy. Obchodníkom na vedľajšom trhu môže byť fyzická alebo právnická osoba zapísaná v obchodnom registri SR alebo právnická osoba z iného štátu zapísaná a zaregistrovaná na úradoch príslušného štátu.

Vytvárať **aukcie**, reagovať na aukcie a uzatvárať zmluvy umožňuje aukčný systém Komoditnej burzy Bratislava. Tovary, ktoré sa môžu na aukcii kupovať alebo predávať sú napríklad drahé kovy, drevo, diamanty, ale i komodity potravinárskeho charakteru, napríklad kukurica, pšenica, jačmeň.

Pri uskutočňovaní aukcie sa stanoví minimálny a maximálny termín ukončenia aukcie. Minimálny termín ukončenia aukcie predstavuje termín ukončenia aukcie, ktorý sa uplatňuje vtedy, ak neexistujú žiadne reakcie na aukciu. Maximálny termín stanovuje termín ukončenia aukcie, pričom v závislosti od typu aukcie sa môže posunúť.

Na začiatku aukcie si zadávateľ zvolí tzv. výkričnú cenu aukcie, ktorá by sa mala postupne zvyšovať. Aktuálna cena aukcie je verejná, ak je aukcia otvorená pre verejnosť. Aukcia môže byť pre verejnosť čiastočne uzavretá, t.z. že cena je známa len pre členov burzy a obchodníkov na vedľajšom trhu. Akcia úplne uzavretá je vtedy, keď je cena dostupná len pre obchodníkov na hlavnom trhu.

Typy aukcií:

- A1 – je označenie pre štandardnú aukciu,
- A2 – je označenie pre štandardnú aukciu s fixným koncom,
- A3 – je označenie pre tajnú aukciu,

-
- A4 – je označenie pre vickreyho aukciu,
 - A5 – je označenie pre multi aukciu,
 - M1 – je označenie pre manažovanú aukciu.

4.3 Súčasné obchodované komodity na Komoditnej burze Bratislava

Súčasný stav obchodovaných komodít nie je príliš rozsiahly. Kurzový lístok jednotlivých komodít, ako sú pšenica potravinárska, kukurica potravnárska, emisné kvóty typu EUA 08-12 a CER je každodenne aktualizovaný a uvedený na internetovej stránke burzy.

Dvakrát mesačne zasadá cenový burzový výbor, ktorý určuje trhové ceny komodít. Cenový burzový výbor pozostáva zo sedemnástich členov, ktorí sú z oblasti prvovýroby, obchodníkov a spotrebiteľov. Sú rozdelení do štyroch skupín, a to:

- sekcia obilniny,
- sekcia olejniny,
- sekcia emisie CO₂,
- sekcia diamantov.

Väčšina členov cenového burzového výboru je zainteresovaná vo viacerých sekciách, nie iba v jednej. Sekcia obilniny má 10 členov, trh s olejinami má 7 členov, trh s emisiami má 6 členov a sekcia diamanty má len dvoch členov.

Výsledkom zasadnutia cenového burzového výboru je správa zo zasadnutia, ktorá je uverejňovaná na internetovej stránke burzy. V každej správe zo zasadnutia cenového burzového výboru sa nachádzajú informácie o trhovách cenách obchodovaných komodít dva týždne späť, predpokladaná trhovú cenu o dva týždne, predpokladaná trhovú cenu o tri mesiace, a samozrejme, aktuálna cena obchodovaných komodít. Ceny jednotlivých komodít sa určujú zvlášť pre západné, stredné a východné Slovensko. Komodity sú rozdelené do rovnomenných štyroch sekcií uvedených vyššie.

Sekcia obilniny obsahuje ceny pre komodity:

- pšenicu potravinársku Triedy A,
- pšenicu potravinársku Triedy E,
- pšenicu krmnu,

-
- jačmeň sladovnícky,
 - jačmeň kŕmny,
 - raž potravinársku ,
 - kukuricu potravinársku,
 - kukuricu kŕmnu.

V sekcii olejniný sú zverejnené ceny pre komodity:

- repka,
- slnečnica.

V sekcii emisií skleníkových plynov CO₂ sú uvádzané nasledujúce emisné kvóty:

- EUA,
- CER,
- ERU,
- VER – Gold Standard 2010,
- VER – VCS 2010,
- AAU bez GIS,
- AAU s GIS.

Odo dňa 19.10.2010 burzový cenový výbor z dôvodu zvýšeného záujmu po investíciách do diamantov zahájil zverejňovanie informácie cien brúsených diamantov vo váhových kategóriách jeden, tri a päť karátov.

Sekcia diamanty pozostáva z nasledujúcich farebne, čírosťou a karátovo rozdielných briliantov:

- Briliant, 1ct, farba F, čírosť VS1,
- Briliant, 3ct, farba F, čírosť VS1,
- Briliant, 5ct, farba F, čírosť VS1,
- Briliant, 3ct, farba K, čírosť SI1,
- Briliant, 3ct, farba M, čírosť VVS1.

Komoditná burza Bratislava spustila obchodovanie s diamantami v roku 2010. Všetky diamanty, ktoré sa predávajú na burze musia byť certifikované a obsahovať údaje o spoločnosti, ktorá certifikát vydala.

Investovanie do diamantov predstavuje garanciu istoty. Diamanty nestrácajú svoju hodnotu, práve naopak, aj v čase ekonomickej krízy ich hodnota narastá. Nepodliehajú opotrebovaniu, sú odolné voči chemikáliám, vysokým teplotám a patria medzi najlikvidnejšie aktíva.

Na Bratislavskej komoditnej burze sa diamanty predávajú prostredníctvom štandardných aukcií. Vlastnícke práva k diamantu získava osoba, ktorá vyhrala aukciu.

Prehľad aukcií

Export: Filter:

Info	Reaguj	Typ aukcie	Typ pokynu	Tovar	Aktuálna cena	Mena	Množstvo	m.j.	Ukončenie aukcie
		A1	Predaj	Diamant	112.761,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:43:27
		A1	Predaj	Diamant	29.601,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:49:27
		A1	Predaj	Diamant	20.493,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:49:28
		A1	Predaj	Diamant	19.404,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:49:28
		A1	Predaj	Diamant	26.235,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:49:28
		A1	Predaj	Diamant	55.836,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:49:28
		A1	Predaj	Diamant	14.325,30	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	15.840,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	7.444,80	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	9.068,40	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	5.979,60	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	6.623,10	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	6.534,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	27.918,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	17.424,00	EUR	1	Ks	1 deň 01:55:28
		A1	Predaj	Diamant	4.316,40	EUR	1	Ks	1 deň 02:01:27
		A1	Predaj	Diamant	5.791,50	EUR	1	Ks	1 deň 02:01:28
		A1	Predaj	Diamant	5.613,30	EUR	1	Ks	1 deň 02:01:28
		A1	Predaj	Diamant	8.553,60	EUR	1	Ks	1 deň 02:01:28

Obr. 5

Prehľad aukcií ku dňu 17.4.2011

V takomto formáte sú aukcie zverejňované pravidelne na stránke komoditnej burzy, pričom štartovné ceny sú stanovené nižšie ako predajné ceny.

Tab. 6

Ceny diamantov stanovené cenovým burzovým výborom

	Briliant 1ct, farba F, čírosť VS1	Briliant 3ct, farba F, čírosť VS1	Briliant 5ct, farba F, čírosť VS1	Briliant, 3ct, farba K, čírosť SI1	Briliant, 3ct, farba M, čírosť VVS1
19.10.2010	9 700	90 600	312 700	24 500	25 400
2.11.2010	9 711	90 700	313 060	24 528	25 429
16.11.2010	9 750	91 400	313 120	24 600	25 600
30.11.2010	9 790	92 100	314 000	24 680	26 170
14.12.2010	9 830	92 400	314 500	25 760	26 200
11.1.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
25.1.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
8.2.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
22.2.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
8.3.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
22.3.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
5.4.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200
19.4.2011	9 830	92 400	316 300	25 760	26 200

Zdroj: KBB, vlastné spracovanie

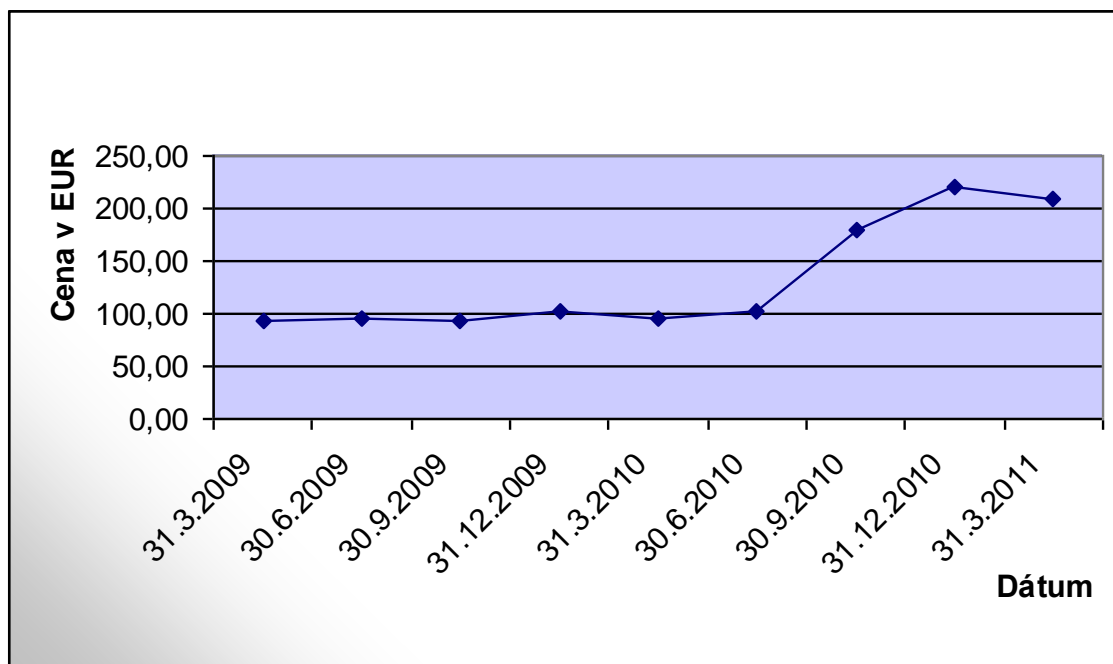
Cenový burzový výbor určuje ceny diamantov pri každom zasadnutí cenového burzového výboru. Obchodovanie s diamantami prebieha prostredníctvom aukčného systému, t.z. že konečná predajná cena je známa vždy až na konci aukcie. Z tabuľky možno vyčítať, že cena určená cenovým burzovým výborom sa do konca minulého roka menila, no od začiatku tohto roka je stanovená na určitej hranici, ktorá závisí od karátov, farby a čírosti jednotlivého brúseného diamantu.

V nasledujúcej časti sa podrobnejšie zameriame na cenový vývoj troch základných komodít, a to pšenice potravinárskej, kukurice potravinárskej a emisných kvót skleníkových plynov CO₂ typu EUA.

Pšenicu potravinársku rozoznávame podľa rozboru na triedy A, B, E, P alebo pšenicu krmnu. Cenový vývoj pšenice potravinárskej Triedy E bolo možné sledovať od začiatku roka 2009. Ceny sú uvádzané kvartálne, vždy k poslednému dňu tretieho mesiaca.

Dátum	31.3.2009	30.6.2009	30.9.2009	31.12.2009	31.3.2010	30.6.2010	30.9.2010	31.12.2010	31.3.2011
Cena v EUR/t	92,25	95,92	92,58	101,42	96,42	102,67	179,17	221,00	209,00

Zdroj: KBB, vlastné spracovanie

Obr. 6

Cenový vývoj pšenice potravinárskej Triedy E

Z grafu vyplýva, že vývoj ceny pšenice potravinárskej bol od začiatku roka 2009 až po druhú polovicu roka 2010 stabilný, cena sa pohybovala v rozmedzí od 92,25 EUR do 102,67 EUR. Prudký nárast nastal koncom roka 2010, kedy sa cena pšenice potravinárskej vyšplhala na rovných 221,00 EUR. Začiatok roka 2011 sa nesie v znamení poklesu ceny, ale pokles nie je taký prudký, ako bol nárast. Cena pšenice potravinárskej na konci prvého kvartálu roku 2011 dosiahla hodnotu 209,00 EUR.

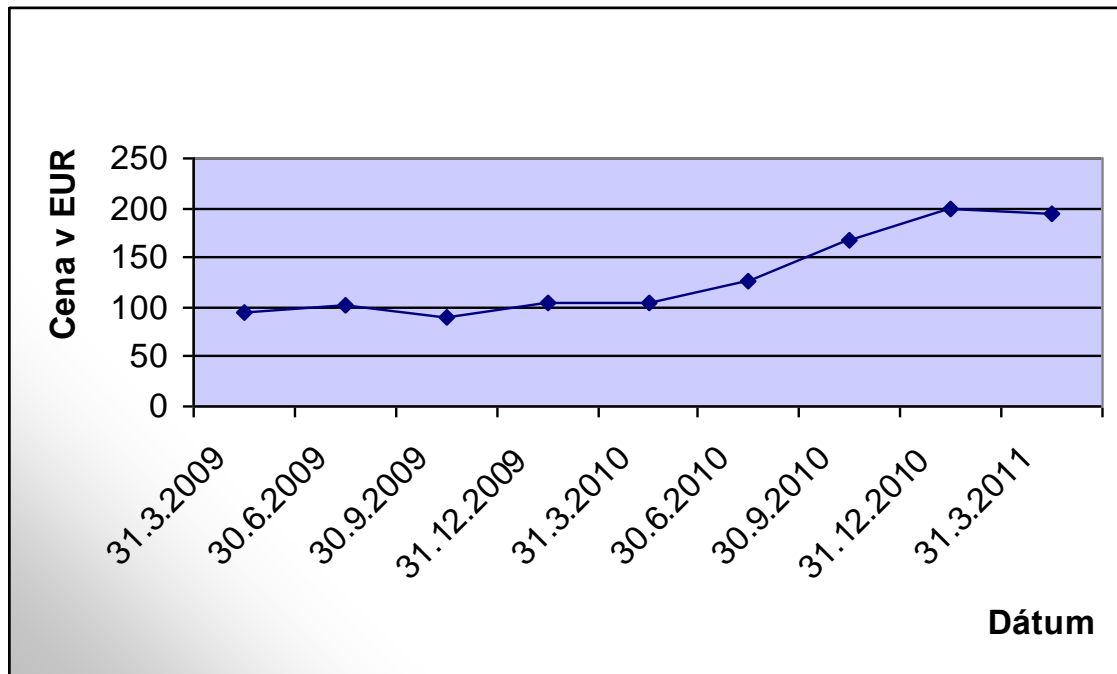
Vývoj cien **kukurice potravinárskej** je známy od roku 2009. Ceny sú uvedené v mene EURO vždy k poslednému dňu každého tretieho mesiaca.

Dátum	31.3.2009	30.6.2009	30.9.2009	31.12.2009	31.3.2010	30.6.2010	30.9.2010	31.12.2010	31.3.2011
Cena v EUR/t	94,67	100,75	89,08	103,17	103,83	126,67	166,75	199,58	193,42

Zdroj: KBB, vlastné spracovanie

Podobne ako u pšenice potravinárskej, tak aj u kukurice potravinárskej bolo obdobie od začiatku roka 2009 do polovice roka 2010 pomerne stabilné. Najnižšia cena bola začiatkom roka 2009, a to 94,67 EUR. Koncom júna 2010 začala cena prudko rásť, vyšplhala sa na hodnotu 126,67 EUR a prudký nárast pokračoval aj naďalej, pričom na

konci roka 2010 cena predstavovala hodnotu 199,58 EUR. Začiatok roka 2011 zaznamenal mierny pokles ceny kukurice potravinárskej, jej cena bola k poslednému marcovému dňu 193,42 EUR.

Obr. 7

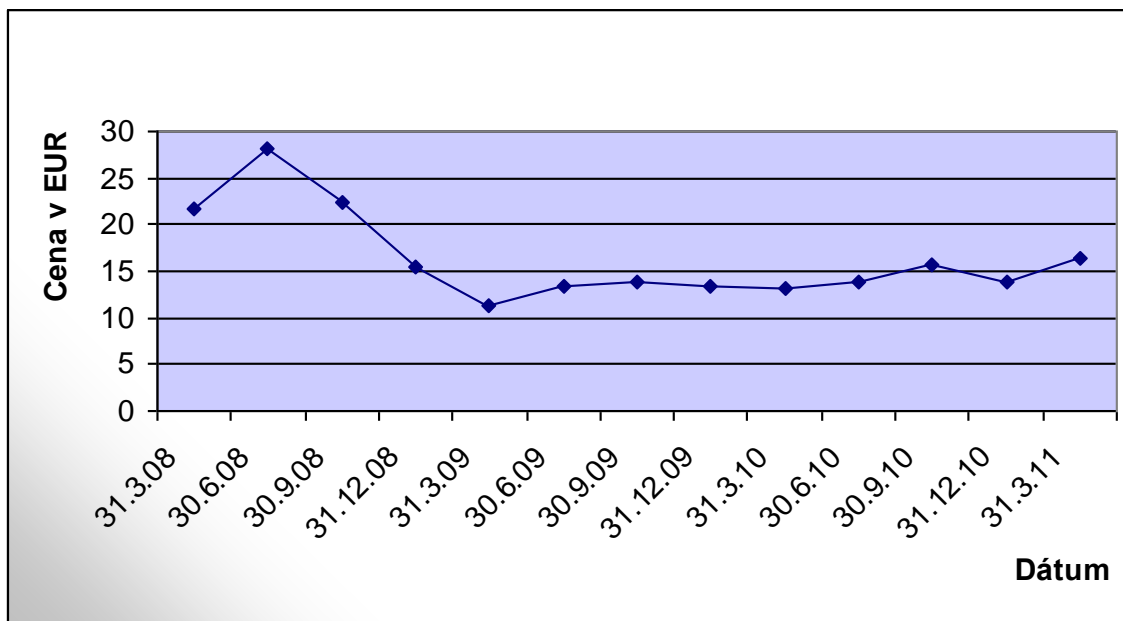
Cenový vývoj kukurice potravinárskej

Obchodovať s emisnými kvótami skleníkových plynov **EUA - European Allowances - Emisie CO₂** začala Komoditná burza Bratislava v roku 2005.

Podniky, ktoré disponujú s emisnými povolenkami CO₂ musia svoje aktíva ohodnotiť podľa aktuálnej trhovej ceny. Na stanovenie tejto ceny sa používajú referenčné burzové ceny komoditných búrz. Komoditná burza Bratislava pravidelne zverejňuje referenčnú burzovú cenu, ktorá sa používa na oceňovanie emisných kvót. Pod označením 1 EUA rozumieme povolenie na vypustenie 1 tony CO₂. Obchodovanie s emisnými kvótami upravuje Zákon č. 572/2004 Z.z. Vývoj cien EUA je známy od začiatku roka 2008, všetky ceny sú v mene EURO.

Dátum	31.3.08	30.6.08	30.9.08	31.12.08	31.3.09	30.6.09	30.9.09	31.12.09	31.3.10	30.6.10	30.9.10	31.12.10	31.3.11
Cena v EUR/t	21,69	28,23	22,3	15,36	11,36	13,3	13,8	13,4	13,25	13,85	15,6	13,78	16,31

Zdroj: KBB, vlastné spracovanie

Obr. 8
Cenový vývoj EUA

Emisné kvóty EUA zaznamenali svoje cenové maximum koncom júna 2008, kedy cena dosahovala hodnotu 28,23 EUR. Od tohto bodu cena postupne klesá, až dosiahne svoje minimum 11,36 EUR, a to v priebehu len deviatich mesiacov. Od marca 2009 je cena celkom stabilná, pohybuje sa v rozmedzí od 13,30 EUR do 16,31 EUR.

Záver

Obchodovanie na svetových komoditných burzách je súčasťou bežného života nielen mnohých právnických osôb, ale i jednotlivcov. Komoditné burzy nie sú fenoménom modernej spoločnosti. Ich podstata vznikla a rozvíjala sa spolu s tovarovou výrobou. Už v dvanástom storočí sa obchodníci stretávali na určitých miestach, kde sa dohadovali a uzatvárali medzi sebou obchody. Prvá oficiálna komoditná burza vznikla začiatkom sedemnásteho storočia v Amsterdame. Od tej doby postupne vznikali burzy v rôznych mestách, na rôznych kontinentoch.

Slovenská republika nemá až takú bohatú históriu burzovníctva v porovnaní s rozvinutejšími krajinami. Prvá burza na ktorej sa obchodovalo s poľnohospodárskymi komoditami bola Plodinová burza, ktorá vznikla v roku 1922. V roku 1939 sa zmenila na Bratislavskú burzu a rozšírila svoje pôsobisko aj v oblasti akcií, štátnych dlhopisov, komunálnych dlhopisov a záložných listov. Činnosť tejto burzy však tiež nevydržala dlho, bola ukončená v roku 1945.

Princípy obchodovania na komoditnej burze boli obnovené až v roku 1992 vznikom Slovenskej poľnohospodárskej burzy a neskôr Komoditnej burzy Bratislava, ktorá je dodnes jedinou fungujúcou komoditnou burzou na Slovensku.

Na našej jedinej komoditnej burze sa od jej vzniku obchoduje prevažne s poľnohospodárskymi komoditami. Po transformácii na akciovú spoločnosť začiatkom apríla 2009 sa predmetom obchodovania na burze stali najmä kovy, nerastné výrobky, palivá, živočíšne a rastlinné produkty, chemické výrobky, strojárenské výrobky, drevo, elektrická energia a emisie skleníkových plynov. Zavedenie nových burzových pravidiel v apríli 2009 prinieslo so sebou viacero zmien. Hneď prvou bolo výrazné zníženie členských poplatkov, z dôvodu prilákania väčšieho množstva obchodníkov. Ešte v tom istom roku burza vypracovala projekt, ktorého hlavným cieľom bola stabilizácia cien agrokomodít a zaviedla nový typ mesačných obchodov. Koncom roka sprevádzkovala komoditná burza inzertnú stránku, ktorá slúži poľnohospodárom na bezplatné prezeranie alebo vkladanie inzerátov. Okrem toho burza aj naďalej poskytuje platené služby, ako napríklad využívanie garančných systémov, rôzne kurzy, školenia a aukčný systém. Novinkou pre slovenskú burzu bolo zavedenie obchodovania s diamantami v októbri minulého roka.

Čo sa týka cenových vývojov aktuálne obchodovaných komodít, tie sú tabuľkovo a graficky znázornené v tretej kapitole vlastnej práce. V tejto kapitole som sa zamerala konkrétne na cenový vývoj pšenice potravinárskej a kukurice potravinárskej za posledné dva roky, trojročné obdobie som sledovala pri emisných kvótach skleníkových plynov. Jednotlivé ceny uvedených komodít boli sledované kvartálne, vždy k poslednému dňu tretieho mesiaca. Ako bolo možné si všimnúť, ceny agrokomodít, t.j. pšenice potravinárskej a kukurice potravinárskej sa vyvíjali takmer paralelne. Na základe grafického zobrazenia je zrejmé, že ceny uvedených poľnohospodárskych komodít až do druhej polovice roka 2010 stagnovali. Následne nastal prudký nárast oboch komodít a až začiatkom roka 2011 začali ceny mierne klesať. Pri emisných kvótach skleníkových plynov bol cenový vývoj značne odlišný. Už počiatková cena na začiatku roka 2008 bola nadstavená pomerne vysoko, svoje maximum dosiahla v polovici roka 2008 a následne, v ďalšom období, prudko poklesla. Od druhého kvartálu roka 2009 je cenový vývoj pomerne stabilný, cena začala mierne narastať v poslednom období.

Kedže obchod s diamantami pomocou aukčného systému spustila komoditná burza len koncom minulého roka, ešte nemožno hovoriť o nejakom cenovom vývoji. No predsa možno skonštatovať, že cena počas minulého roka bola pohyblivá, mierne narastala, ale v tomto roku sa ustálila na určitej hranici, v závislosti od druhu diamantu. Obchodovanie s diamantami prebieha cez aukčný systém komoditnej burzy a štartovné ceny sú vždy uvedené nižšie, pričom sa predpokladá že budú narastať. Predajná cena diamantov je z tohto dôvodu odlišná, ako bola určená cenovým burzovým výborom.

Na základe dosiahnutých výsledkov môžem skonštatovať, že burzovníctvo na Slovensku sa pomaly, ale s o to väčšou istotou a precíznosťou rozvíja a napreduje. Hoci obchodovanie na burze nemá dlhodobý, niekoľko desaťročí fungujúci, základ a ani príliš rozsiahle možnosti týkajúce sa investorov, nemožno bratislavskej komoditnej burze opomenúť jej dôležitú a jedinečnú funkciu pri obchodovaní na Slovensku. Hlavnú úlohu a zároveň podstatu bratislavskej komoditnej burzy predstavuje poskytovanie služieb pre výrobcov, obchodníkov a spotrebiteľov, ako aj informovanie o vývoji cien jednotlivých komodít, a to ju robí nepostrádateľnou nielen pre agroobchodníkov. Dôkazom, že bratislavská komoditná burza posledné roky napreduje vo svojej činnosti je aj orientácia na nové trhy obchodovania. Pre optimum jej ďalšieho fungovania by som odporúčala držať sa uvedeného trendu.

Zoznam použitej literatúry

1. BAJUS, Radoslav – VRAVEC, Ján. 2002. *Burzovníctvo – Praktikum*. Košice: Technická univerzita, Ekonomická fakulta, 2002. ISBN 80-7099-884-9
2. BALÁŽ, Peter a kol. 2005. *Medzinárodné podnikanie*. 4. vyd. Bratislava: SPRINT vfra, 2005. ISBN 80-89085-51-2
3. KREJČÍ, Igor. 1995. *Význam komoditnej burzy v ekonomike*. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995. ISBN 80-224-0406-3
4. LEŠČIŠIN, Jozef – GAZDA, Vladimír – BAJUS – Radoslav. 2007. *Burzovníctvo*. Košice: elfa, s.r.o., 2007. ISBN 798-80-8086-068-4
5. MACHKOVÁ, Hana – ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva – SATO, Alexej a kol. 2007. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualizované vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1590-2, kapitola 11 – KOUBA, Ján. *Obchody na komoditních burzách*
6. MUSÍLEK, Peter – BENEŠ, Václav. 1991. *Burzy a burzovní obchody*. Praha: nakladatel'ské družstvo Informatorium, 1991. ISBN 80-85427-00-1
7. RIVAL, Peter. 1991. *Hlási sa burza*. Bratislava: Nezávislosť, a.s., 1991. ISBN 80-85217-10-4
8. ROGERS, Jim. 2008. *Žhavé komodity*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2342-6
9. TORMA, Štefan a kol. 1995. *Burzy a finančné operácie*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 1995. ISBN 80-225-0692-3
10. Zákon č. 92/2008 Z. z. zo 14. februára 2008 o komoditnej burze a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov
11. Oficiálna internetová stránka Komoditnej burzy Bratislava. Dostupné na: <http://www.kbb.sk/sk/kategoria/index/>
12. Oficiálna internetová stránka znalostnej bázy komoditnej burzy. Dostupné na: http://sk.wiki.kbb.sk/Burza/Komoditn%C3%A1_burza_Bratislava
13. *Burzové pravidlá* Komoditnej burzy Bratislava. 2010. Dostupné na: http://www.kbb.sk/sk/kategoria/index/burzove_pravidla/
14. *Stanovy* Komoditnej burzy Bratislava. 2009. Dostupné na: http://www.kbb.sk/sk/kategoria/index/burzove_pravidla/

-
15. HALLON, Ľudovít. 2004. *Hospodárske noviny*. In *Prvá bratislavská burza*. [online], 27.4.2004, [cit. 2011-04-20]. Dostupné na: <http://hnonline.sk/ekonomika/c1-21824345-prva-bratislavska-burza>
 16. *Burzový systém a obchodovanie*. [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-22]. Dostupné na: <http://www.euroekonom.sk/financie/burzy/burzovy-system-a-obchodovanie/>
 17. *Burzy od minulosti po súčasnosť*. [online], aktualizované 2009. [cit. 2011-04-23]. Dostupné na: <http://finweb.hnonline.sk/c1-33516000>
 18. *Ceny komodít, obchodovaných na svetových burzách*. [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-18]. Dostupné na: <http://www.euroekonom.sk/aktuality/komodity-a-derivaty-ceny-online/>
 19. *Čo je burzový index?* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-15]. Dostupné na: <http://www.kaminvestovat.sk/akcie/zaciname-investovat/42-co-je-burzovy-index.html>
 20. *Čo predstavujú termínové a promptné obchody?* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-18]. Dostupné na: <http://www.finance.sk/investovanie/informacie/derivaty/promptne-obchody/>
 21. *Dow Jones Industrial Average – aktuálny a historický vývoj*. [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-30]. Dostupné na: <http://www.euroekonom.sk/aktuality/burzove-indexy-on-line/index-djia/>
 22. *Dow Jones Industrial Average*. [online], aktualizované 2010. [cit. 2011-04-24]. Dostupné na: http://sk.wikipedia.org/wiki/Dow_Jones_Industrial_Average
 23. *História búrz*. [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-23]. Dostupné na: <http://www.penize.cz/15865-historie-burz>
 24. *Historie burzovního obchodování*. [online], aktualizované 2010. [cit. 2011-04-23]. Dostupné na: <http://www.penizenavic.cz/cs/magazin/investice-a-sporeni/historie-burzovniho-obchodovani/>
 25. *KBB v médiách*. [online], aktualizované 2010. [cit. 2011-05-02]. Dostupné na: http://www.kbb.sk/sk/kategoria/spravy_pre_verejnost/media/
 26. *Komodity – manuál zdarma*. [online], aktualizované 2009. [cit. 2011-04-20]. Dostupné na: <http://www.financnik.cz/serial/komoditni-manual-zdarma.html>
 27. *Komodity*. [online], aktualizované 2006. [cit. 2011-04-20]. Dostupné na: <http://xenetra.eu/view.php?cislocclanku=2006050001>
-

-
28. *Najvýznamnejšie burzové indexy a ich história.* [online], aktualizované 2007. [cit. 2011-04-24]. Dostupné na: http://www.traders.cz/burzy_a_jejich_systemy/najvyznamnejsie_burzove_indexy_a_ich_historia.html
 29. *Najznámejšie svetové indexy.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-18]. Dostupné na: <http://www.finance.sk/investovanie/informacie/sprievodca/svetove-indexy/>
 30. *Najznámejšie svetové komoditné burzy.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-10]. Dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Commodities_exchange
 31. *Prečo investovať práve do diamantov?* [online], aktualizované 2010. [cit. 2011-04-30]. Dostupné na: <http://www.finance.sk/spravy/finance/40347-precinvestovat-prave-do-diamantov/>
 32. *Reuters CRB index.* [online], aktualizované 2010. [cit. 2011-05-01]. Dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Thomson_Reuters/Jefferies_CRB_Index
 33. *Tabuľka najobchodovanejších komodít.* [online], aktualizované 2009. [cit. 2011-04-18]. Dostupné na: <http://www.cikomodity.com/index.php?action=kampan-komodity>
 34. *Výpis z obchodného registra – Komoditná burza Bratislava.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-24]. Dostupné na: <http://orsr.sk/vypis.asp?ID=151725&SID=2&P=1>
 35. *Výpis z obchodného registra – Slovenská poľnohospodárska burza.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-23]. Dostupné na: <http://orsr.sk/vypis.asp?ID=1627&SID=2&P=0>
 36. *Vývoj Dow Jones Industrial Average od roku 1900 po súčasnosť.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-15]. Dostupné na: <http://stockcharts.com/charts/historical/djia1900.html>
 37. *Vznik a vývoj svetového burzovníctví.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-23]. Dostupné na: <http://www.finance.cz/kapitalovy-trh/informace/burza-praha/historie-burzovnictvi/>
 38. *Zoznam členov štatutárneho orgánu od roku 1993 až po súčasnosť.* [online], aktualizované 2009. [cit. 2011-04-30]. Dostupné na: <http://foaf.sk/firmy/101161#historia>
 39. *Zoznam firiem obsiahnutých v indexe Dow Jones Industrial Average.* [online], aktualizované 2011. [cit. 2011-04-18]. Dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Dow_Jones_Industrial_Average
-

Prílohy

Príloha 1: Zoznam obchodovaných komodít a ich aktuálnych cien

Príloha 2: Rogers International Commodity Index

Príloha 3: Reuters CRB index

Príloha 4: Kurzové lístky

Príloha 5: Zoznam členov štatutárneho orgánu od roku 1993 až po súčasnosť

Príloha 6: Slovenská poľnohospodárska burza

Príloha 1

Zoznam obchodovaných komodít a ich aktuálnych cien

Komodita	Aktuálna cena v USD	Aktuálny dátum	Zmena v %	Minulá cena v USD
Káva	291.1	15.4.2011	+0.5%	289.65
Pomarančový džús	167.4	15.4.2011	+1.7%	164.60
Cukor	23.0	15.4.2011	-2.6%	23.56
Kakao	3 157.0	15.4.2011	+1.8%	3 100.00
Ryža surová	14.0	15.4.2011	-0.2%	13.99
Pšenica	780.0	15.4.2011	+0.5%	776.25
Bavlna	177.4	15.4.2011	-0.3%	178.00
Zlato (eCBOT)	1 487.9	15.4.2011	+0.9%	1 475.10
Striebro (eCBOT)	42.9	15.4.2011	+1.9%	42.06
Platina	1 794.8	15.4.2011	+0.0%	1 795.60
Striebro	42.6	15.4.2011	+2.1%	41.66
Palladium	768.1	15.4.2011	-0.8%	774.25
Ropa Brent	123.4	15.4.2011	+1.0%	122.18
Vykurovací olej	3.2	15.4.2011	+1.1%	3.19
Ropa západotexaská	109.7	15.4.2011	+1.4%	108.11
Káva Robusta	2 468.0	15.4.2011	-1.3%	2 499.00
Cocoa No.7	1 979.0	15.4.2011	+0.7%	1 965.00
White Sugar No.5	632.7	15.4.2011	-0.4%	635.50
Sója	1 343.3	15.4.2011	+0.0%	1 342.75
Repka jarná	573.7	15.4.2011	+0.4%	571.50
Kukurica	749.5	15.4.2011	-1.5%	761.00
Pšenica HRW	876.0	15.4.2011	+0.2%	874.25
Ovos	392.0	15.4.2011	+0.3%	391.00
Sójová múčka	350.5	15.4.2011	+0.7%	348.10
Sójový olej	57.5	15.4.2011	+0.0%	57.47
Rezivo rôznej dĺžky	276.0	15.4.2011	-3.6%	286.00
Bravčové mäso	101.1	15.4.2011	+1.2%	99.90
Teľatá	136.5	15.4.2011	+0.6%	135.73
Bravčové polky mrazené	126.0	15.4.2011	+0.4%	125.50
Hovädzie živé	115.3	15.4.2011	+0.6%	114.58
Med	427.8	15.4.2011	-0.6%	430.35
Zlato	1 486.0	15.4.2011	+0.9%	1 472.40
mini-sized Gold	1 486.3	15.4.2011	+0.9%	1 472.80
mini-sized Silver	42.6	15.4.2011	+2.1%	41.66
Zemný plyn Henry Hub	4.2	15.4.2011	-0.2%	4.21
Motorová nafta	1 025.5	15.4.2011	+1.0%	1 015.75
miNY Light Sweet Crude Oil	109.7	15.4.2011	+1.4%	108.10
miNY Henry Hub Natural Gas	4.2	15.4.2011	-0.1%	4.21
Gasoline RBOB	3.3	15.4.2011	+1.5%	3.24
RBOB Gasoline	3.3	15.4.2011	+1.7%	3.23
Zemný plyn	4.2	15.4.2011	-0.5%	4.23

Zdroj: <http://www.euroekonom.sk/aktuality/komodity-a-derivaty-ceny-online/>, 18.4.2011

Príloha 2

Rogers International Commodity Index

Obilniny a olejoviny		Súčet
Pšenica	7,00 %	
Kukurica	4,75 %	
Sójové bôby	3,00 %	
Sójový olej	2,00 %	
Ryža	0,50 %	
Bôby azuki	0,50 %	
Jačmeň	0,27 %	
Kanola	0,67 %	
Ovos	0,50 %	
Sójová múčka	0,75 %	
Celkom	19,94 %	19,94 %
Energie		
Ropa WTI (burza Nymex)	21,00 %	
Olej (Nymex)	1,80 %	
Bezolovnatý plyn	3,00 %	
Zemný plyn	3,00 %	
Ropa Brent (burza IPE)	14,00 %	
Olej (burza IPE)	1,20 %	
Celkom	44,00 %	63,94 %
Poľnohospodárske komodity		
Bavlna	4,05 %	
Káva	2,00 %	
Cukor	2,00 %	
Kakao	1,00 %	
Vlna	0,25 %	
Pomarančový džús	0,66 %	
Celkom	9,96 %	73,90 %
Drahé kovy		
Zlato	3,00 %	
Striebro	2,00 %	
Platina	1,80 %	
Paládium	0,30 %	
Celkom	7,10 %	81,00 %
Priemyselné kovy		
Hliník	4,00 %	
Meď	4,00 %	
Zinok	2,00 %	
Olovo	2,00 %	
Nikel	1,00 %	
Cín	1,00 %	
Celkom	14,00 %	95,00 %
Dobytok		
Živý dobytok	2,00 %	
Živé bravčové	1,00 %	
Celkom	3,00 %	98,00 %
Ostatné		
Kaučuk	1,00 %	
Stavebné drevo	1,00 %	
Celkom	2,00 %	100,00 %

Zdroj: ROGERS, Jim. 2008. *Žhavé komodity*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2342-6, s.204

Príloha 3

Reuters CRB index

Ropa	23 %
Zemný plyn	6 %
Kukurica	6 %
Sójové bôby	6 %
Zlato	6 %
Meď	6 %
Dobytok	6 %
Hliník	6 %
Vykurovací olej	5 %
Bavlna	5 %
Kakao	5 %
Káva	5 %
Cukor	5 %
Bezolovnatý benzín	5 %
Pšenica	1 %
Striebro	1 %
Bravčové mäso	1 %
Pomarančový džús	1 %
Nikel	1 %
<i>Súčet</i>	<i>100%</i>

Zdroj: Zdroj: ROGERS, Jim. 2008. *Žhavé komodity*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2342-6, s. 211

Príloha 4

Kurzové lístky

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA BURZA

Kurzový lístok ku dňu: 16. novembra 1993

Komodita	Stredný kurz Sk/t, kg		Index
	Súčasný kurz 16.11.1993	Predošlý kurz 31.10.1993	
Pšenica priemyselná	3499,50	3214,52	108,87
Pšenica potravinárska	3919,98	3848,85	101,85
Raž	3815,13	3320,48	114,90
Jačmeň krmny	3370,76	3298,97	102,18
Kukurica priemyselná	3526,69	3573,35	98,69
Hrach krmny	4799,59	4831,78	99,33
Zemiaky neskoré konzumné I.ak.tr.	1738,25	3045,98	57,07
Jatočné býky v živom A.akosť	nekótované	30,35	0,00
Jatošné ošípané v živom I.akosť	38,31	37,97	100,89

KOMODITNÁ BURZA BRATISLAVA

Kurzový lístok ku dňu 17. apríla 2011

Kurzový lístok - 17.04.2011

Názov komodity	Cena	Rozdiel	%
EUA 08-12	15.9 €	- 0,00	0,00 %
CER	13.13 €	▲ 0,10	0,76 %
Pšenica potravinárska	208.08 €	▼ 0,67	0,32 %
Kukurica potravinárska	204.25 €	▼ 0,92	0,45 %

Zdroj: KBB, 17.04.2011

Príloha 5

Zoznam členov štatutárneho orgánu od roku 1993 až po súčasnosť

Štatutárny orgán	Bratislavská komoditná medzinárodná burza						Komoditná burza Bratislava											
	Botanická 25, Bratislava			Ružinovská 1, Bratislava			29. augusta 2, Bratislava							Trnavská cesta 50/A, Bratislava				
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ing. Chmelík Ľubomír																		
Doc. Ing. Metke Eduard, CSc.	----																	
Ing. Blaškovič Vladimír	----																	
Ing. Krejčí Karol, CSc.	----																	
Ing. Kabát Karol	-----																	
Ing. Trančík Ivan	-----																	
Dr. Nopp Igor	-----																	
Ing. Lívanec Jiří	-----																	
Ing. Čimbora Jozef	-----																	
Ing. Láska Ján	-----																	
Ing. Golián František			-----															
Ing. Krišová Hana			-----															
Ing. Doktor František			-----															
Prof. Ing. Baláž Peter, PhD.			-----															
Kresan Ondrej			-----															
Ing. Trenčianska Elena, CSc.			-----															
Ing. Lisý Anton			-----															
Ing. Podolec Dušan			-----															
Šitnály Peter					-----													
Ing. Glausová Daniela					-----													
Doc. Ing. Krejčí Igor					-----													
Ing. Ružička Rastislav					-----													
Ing. Polhorský Marián					-----													
Ing. Harag Peter					-----													
Ing. Rusnák Marián					-----													
Ing. Scholtz Pavol					-----													
Ing. Balážik Vojtech					-----													
Ing. Rebro Jozef					-----													
Ing. Hlobenová Tatiana					-----													
Rintel Igor								-----										
Ing. Sasinek Stanislav								-----										
Ing. Ōzi Jozef								-----										
Ing. Močko Peter								-----										
Ing. Marenčík Albín								-----										
Ladzianský Stanislav								-----										
Ing. Šillo Radovan								-----										
Doc. JUDr. Ing. Lexa Vladimír, CSc.													-----					
Ing. Smolen Ján													-----					
Ing. Blubla Peter													-----					
Ing. Adam Štefan													-----					
Ing. Kostolný Július													-----					
Pavelek Rastislav														-----				
JUDr. Agh Štefan															-----			
Šupová Martina															-----			
Ing. Balek Peter															-----			
Šucha Vladimír															-----			
JUDr. Balog Boris, PhD.															-----			
Ing. Ružičková Marta															-----			
JUDr. Sorokáčová Anna																-----		
Ing. Farkaš Karol																-----		
Ing. Vargová Jana, PhD.																-----		
Ing. Borguľa Michal																-----		
Bc. Scholtz Ľudovít																-----		

Príloha 6

Slovenská poľnohospodárska burza

**Slovenská
poľnohospodárska
BURZA**

Slovenská poľnohospodárska burza
je inštitúcia.

trhovej ekonomiky

umožňujúca ľahšie a rýchlejšie nadviazanie
obchodného vzťahu medzi kupujúcim a predávajúcim.
Pri tejto svojej činnosti využíva

**skúsenosti
tradičných amerických
komoditných búrz**

Slovenská poľnohospodárska burza bude používať
k sprostredkovaniu informácií
informačnú dátovú sieť
na ktorú bude každý člen burzy napojený
osobným počítačom

a pomocou tejto siete môžu spolu všetci členovia burzy
navzájom komunikovať a odovzdávať si informácie
o dopyte alebo ponuke určitého druhu poľnohospodárskej
komodity a uzatvárať hospodárske zmluvy.
Členom burzy sa môže stať každá právnická
alebo fyzická osoba, ktorá podniká v zmysle platných zákonov
v oblasti poľnohospodárstva, potravinárskeho a spracovateľského
priemyslu a rôzne sprostredkovateľské a obchodné spoločnosti.

V prípade záujmu obráťte sa prosím na adresu:

**Slovenská
poľnohospodárska
BURZA**

821 08 Bratislava, Šumavská 38
Tel.: 07/21 86 98. 21 47 54. Fax: 07/21 49 27

Elektronická burza je najrýchlejšia a najpohodlnejšia
forma kúpy a predaja
tovaru

Elektronická burza je najrýchlejšia a najpohodlnejšia
forma kúpy a predaja
tovaru